

คำนำ

เอกสารหลักสูตรอบรมแบบ e-Training หลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยสำหรับผู้สอนระดับมัธยมศึกษา เป็นหลักสูตรฝึกอบรมภายใต้โครงการพัฒนาหลักสูตรและพัฒนาครู และบุคลากรทางการศึกษาโดยยึดถือภารกิจและพื้นที่เป็นฐานด้วยระบบ TEPE Online โดยความร่วมมือของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานและคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เพื่อพัฒนาผู้บริหาร ครูและบุคลากรทางการศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการขององค์กร โดยพัฒนาองค์ความรู้ทักษะที่ใช้ในการปฏิบัติงานได้อย่างมีคุณภาพ โดยใช้หลักสูตรและวิทยากรที่มีคุณภาพ เน้นการพัฒนาโดยการเรียนรู้ด้วยตนเองผ่านเทคโนโลยีการสื่อสารผ่านระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต สามารถเข้าถึงองค์ความรู้ในทุกที่ทุกเวลา

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานและคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าหลักสูตรอบรมแบบ e-Training หลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับผู้สอนระดับมัธยมศึกษาจะสามารถนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ทั้งนี้เพื่อยังประโยชน์ต่อระบบการศึกษาของประเทศไทยต่อไป

สารบัญ

คำนำ	1
หลักสูตร “หลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยสำหรับผู้สอนระดับมัธยมศึกษา”	3
รายละเอียดหลักสูตร	4
คำอธิบายรายวิชา	4
วัตถุประสงค์	4
สาระการอบรม	4
กิจกรรมการอบรม	4
สื่อประกอบการอบรม	5
การวัดผลและประเมินผลการอบรม	5
บรรณานุกรม	5
เค้าโครงเนื้อหา	7
ตอนที่ 1 หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ฉบับพุทธศักราช ๒๕๕๑	8
ตอนที่ 2 การออกแบบหน่วยการเรียนรู้	16
ตอนที่ 3 การจัดการเรียนรู้ภาษาไทย	25
ตอนที่ 4 การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ภาษาไทย	35
ใบงานที่ 1	44
ใบงานที่ 2	46
ใบงานที่ 3	48
ใบงานที่ 4	49

หลักสูตร

หลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยสำหรับผู้สอนระดับมัธยมศึกษา
รหัส TEPE-02111

ชื่อหลักสูตรรายวิชาหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยสำหรับผู้สอนระดับมัธยมศึกษา

ปรับปรุงเนื้อหาโดย

คณาจารย์ภาควิชาเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเนื้อหา

นางสาวนิจสุตา อภินันทาภรณ์

นางสาววิไลลักษณ์ ภูักักดี

ผศ.ดร.สร้อยสน สกลรักษ์

รายละเอียดหลักสูตร

คำอธิบายรายวิชา

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญการออกแบบโครงสร้างรายวิชาการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน การออกแบบหน่วยการเรียนรู้การจัดทำหน่วยการเรียนรู้ภาษาไทยการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญเทคนิคการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทยการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ภาษาไทย การประเมินตามสภาพจริง และเกณฑ์การประเมินผลการเรียนรู้ภาษาไทย

วัตถุประสงค์

เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมสามารถ

1. อธิบายหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551
2. อธิบายการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
3. อธิบายการออกแบบโครงสร้างรายวิชา
4. อธิบายการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน
5. อธิบายการออกแบบหน่วยการเรียนรู้
6. อธิบายการจัดทำหน่วยการเรียนรู้ภาษาไทย
7. อธิบาย การจัดการเรียนรู้ภาษาไทยที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
8. อธิบายเทคนิคการจัดกิจกรรมการเรียนรู้
9. อธิบายการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทย
10. อธิบายการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ภาษาไทย
11. อธิบายการประเมินตามสภาพจริง
12. อธิบายเกณฑ์การประเมินผลการเรียนรู้ภาษาไทย

สาระการอบรม

- ตอนที่ 1 หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ฉบับพุทธศักราช ๒๕๕๑
- ตอนที่ 2 การออกแบบหน่วยการเรียนรู้
- ตอนที่ 3 การจัดการเรียนรู้ภาษาไทย
- ตอนที่ 4 การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ภาษาไทย

กิจกรรมการอบรม

1. ทำแบบทดสอบก่อนการอบรม
2. ศึกษาเนื้อหาสาระการอบรมจากสื่ออิเล็กทรอนิกส์
3. ศึกษาเนื้อหาเพิ่มเติมจากใบความรู้
4. สืบค้นข้อมูลเพิ่มเติมจากแหล่งเรียนรู้
5. ทำใบงาน/กิจกรรมที่กำหนด
6. แสดงความคิดเห็นตามประเด็นที่สนใจ

7. แลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างผู้เข้ารับการอบรมกับวิทยากรประจำหลักสูตร
8. ทำแบบทดสอบหลังการอบรม

สื่อประกอบการอบรม

1. บทเรียนอิเล็กทรอนิกส์
2. ใบความรู้
3. วีดิทัศน์
4. แหล่งเรียนรู้ที่เกี่ยวข้อง
5. กระดานสนทนา (Web board)
6. ใบงาน
7. แบบทดสอบ

การวัดผลและประเมินผลการอบรม

วิธีการวัดผล

1. การทดสอบก่อนและหลังอบรม โดยผู้เข้ารับการอบรมจะต้องได้คะแนนการทดสอบหลังเรียนไม่น้อยกว่า ร้อยละ 70
2. การเข้าร่วมกิจกรรม ได้แก่ ส่งงานตามใบงานที่กำหนด เข้าร่วมกิจกรรมบนกระดานสนทนา

หลักสูตร TEPE-02111

กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับผู้สอนระดับมัธยมศึกษา

เค้าโครงเนื้อหา

ตอนที่ 1 หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ฉบับพุทธศักราช ๒๕๕๑

แนวคิด

กระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เพื่อให้การพัฒนาคุณภาพผู้เรียน และการนำหลักสูตรไปสู่การปฏิบัติในระดับเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา มีความชัดเจน เหมาะสม และสอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้ หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคน ซึ่งเป็นกำลังของชาติให้เป็นมนุษย์ที่มีความสมดุลทั้งด้านร่างกาย ความรู้ คุณธรรม มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและเป็นพลโลก ยึดมั่นในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีความรู้และทักษะพื้นฐานรวมทั้ง เจตคติ ที่จำเป็นต่อการศึกษาต่อ การประกอบอาชีพและการศึกษาตลอดชีวิต โดยมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญบนพื้นฐานความเชื่อว่า ทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้เต็มตามศักยภาพ

วัตถุประสงค์

1. อธิบายหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551
2. อธิบายการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
3. อธิบายการออกแบบโครงสร้างรายวิชา

ตอนที่ 2 การออกแบบหน่วยการเรียนรู้

แนวคิด

1. หน่วยการเรียนรู้ เป็นหัวใจของหลักสูตรอิงมาตรฐาน เพราะเป็นขั้นตอนที่ครูนำมาตรฐานสู่การเรียนการสอนในห้องเรียน นักเรียนจะบรรลุ (ไปถึง) มาตรฐานที่กำหนดหรือไม่ก็อยู่ที่ขั้นตอนนี้ ฉะนั้น หน่วยการเรียนรู้ จึงหมายถึง กลุ่มของสาระการเรียนรู้หรือองค์ความรู้ที่มีลักษณะเดียวกันหรือสัมพันธ์กันนำมารวมกันเป็นหมวดหมู่ เพื่อสะดวกต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยครูผู้สอนจะต้องพิจารณาเลือกตัวชี้วัดที่มีความเชื่อมโยงสัมพันธ์กันทั้งมาตรฐานและตัวชี้วัดสาระ/เนื้อหา และกระบวนการเรียนการสอน ซึ่งไม่ควรใหญ่หรือเล็กเกินไป เพราะถ้าจัดกลุ่มสาระการเรียนรู้หรือองค์ความรู้จำนวนมากจะเป็นหน่วยที่ใหญ่ซึ่งทำให้ยุ่งยากต่อการจัดกิจกรรมและการประเมินผล แต่ถ้าเล็กเกินไปก็อาจทำให้นักเรียนไม่สามารถสร้างความคิดรวบยอดในการเรียนได้ และการตั้งชื่อหน่วยการเรียนรู้ควรให้น่าสนใจ สื่อถึงเนื้อหา/เรื่องราวที่จะเรียนในหน่วยนั้น ๆ

วัตถุประสงค์

1. อธิบายการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน
2. อธิบายการออกแบบหน่วยการเรียนรู้
3. อธิบายการจัดทำหน่วยการเรียนรู้ภาษาไทย

ตอนที่ 3 การจัดการเรียนรู้ภาษาไทย

แนวคิด

1. การจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นการจัดการเรียนรู้ที่มุ่งสร้างสติปัญญา และพัฒนาทักษะการคิดอย่างเป็นระบบ การคิดสร้างสรรค์และการคิดอย่างมีวิจารณญาณ มีความคิดในระดับสูง และคิดแบบองค์รวม สามารถคิดสร้างสรรค์ตนเอง สังคม ประเทศชาติ และโลก นอกจากนี้ยังมุ่งพัฒนาการทางอารมณ์ให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าของตนเอง เข้าใจตนเอง เห็นอกเห็นใจผู้อื่น เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ สามารถแก้ปัญหาความขัดแย้งในอารมณ์อย่างถูกต้องเหมาะสม การจัดการศึกษายึดหลักว่า ผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่า ผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการเรียนการสอนจะต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตนเองได้เต็มตามศักยภาพ ใช้การเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

วัตถุประสงค์

1. อธิบายการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
2. อธิบายเทคนิคการจัดกิจกรรมการเรียนรู้
3. อธิบายการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทย

ตอนที่ 4 การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ภาษาไทย

แนวคิด

1. การวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้เป็นขั้นตอนสำคัญที่ผู้สอนใช้เพื่อวินิจฉัย จุดเด่น จุดด้อยของผู้เรียน เพื่อตัดสินผลการเรียน เพื่อให้ข้อมูลย้อนกลับ เพื่อให้ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และเพื่อเตรียมแผนการจัดการเรียนรู้ให้เหมาะสม การวัดผลและประเมินผลถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ดังนั้นจึงต้องกระทำควบคู่กันไป ทั้งก่อนจัดกิจกรรม ระหว่างจัดกิจกรรม และหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยเลือกใช้วิธีการวัดผลและประเมินผลให้สอดคล้องสัมพันธ์กับจุดประสงค์การเรียนรู้และกระบวนการเรียนรู้ที่กำหนด

วัตถุประสงค์

1. อธิบายการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ภาษาไทย
2. อธิบายการประเมินตามสภาพจริง
3. อธิบายเกณฑ์การประเมินผลการเรียนรู้ภาษาไทย

ตอนที่ 1 หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ฉบับพุทธศักราช ๒๕๕๑

สาระสำคัญหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มีรายละเอียดสาระสำคัญในแต่ละองค์ประกอบของหลักสูตรดังนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551)

วิสัยทัศน์

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคน ซึ่งเป็นกำลังของชาติให้เป็นมนุษย์ที่มีความสมดุลทั้งด้านร่างกาย ความรู้ คุณธรรม มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและเป็นพลโลก ยึดมั่นในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีความรู้และทักษะพื้นฐาน รวมทั้งเจตคติ ที่จำเป็นต่อการศึกษาต่อ การประกอบอาชีพและการศึกษาตลอดชีวิต โดยมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญบนพื้นฐานความเชื่อว่า ทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้เต็มตามศักยภาพ

หลักการ

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีหลักการที่สำคัญ ดังนี้

1. เป็นหลักสูตรการศึกษาเพื่อความเป็นเอกภาพของชาติ มีจุดหมายและมาตรฐานการเรียนรู้ เป็นเป้าหมายสำหรับพัฒนาเด็กและเยาวชนให้มีความรู้ ทักษะ เจตคติ และคุณธรรมบนพื้นฐานของความเป็นไทยควบคู่กับความเป็นสากล
2. เป็นหลักสูตรการศึกษาเพื่อปวงชน ที่ประชาชนทุกคนมีโอกาสได้รับการศึกษาอย่างเสมอภาค และมีคุณภาพ
3. เป็นหลักสูตรการศึกษาที่สนองการกระจายอำนาจ ให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ให้สอดคล้องกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่น
4. เป็นหลักสูตรการศึกษาที่มีโครงสร้างยืดหยุ่นทั้งด้านสาระและการเรียนรู้ เวลาและการจัดการเรียนรู้
5. เป็นหลักสูตรการศึกษาที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
6. เป็นหลักสูตรการศึกษาสำหรับการศึกษาในระบบ นอกระบบ และตามอัธยาศัยครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมาย สามารถเทียบโอนผลการเรียนรู้ และประสบการณ์

จุดมุ่งหมาย

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข มีศักยภาพในการศึกษาต่อ และประกอบอาชีพ จึงกำหนดเป็นจุดหมายเพื่อให้เกิดกับผู้เรียน เมื่อจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังนี้

1. มีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ เห็นคุณค่าของตนเอง มีวินัยและปฏิบัติตนตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือ ยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
2. มีความรู้ ความสามารถในการสื่อสาร การคิด การแก้ปัญหา การใช้เทคโนโลยี และมีทักษะชีวิต
3. มีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี มีสุขนิสัย และรักการออกกำลังกาย

4. มีความรักชาติ มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและพลโลก ยึดมั่นในวิถีชีวิตและการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

5. มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย การอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม มีจิตสาธารณะที่มุ่งทำประโยชน์และสร้างสิ่งที่ดีงามในสังคม และอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข

สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน และคุณลักษณะอันพึงประสงค์

ในการพัฒนาผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งเน้นพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนด ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะสำคัญและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ดังนี้

สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะสำคัญ 5 ประการ ดังนี้

1. ความสามารถในการสื่อสาร เป็นความสามารถในการรับและส่งสาร มีวัฒนธรรมในการใช้ภาษาถ่ายทอดความคิด ความรู้ความเข้าใจ ความรู้สึก และทัศนะของตนเองเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารและประสบการณ์อันจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาตนเองและสังคม รวมทั้งการเจรจาต่อรองเพื่อขจัดและลดปัญหาความขัดแย้งต่าง ๆ การเลือกรับหรือไม่รับข้อมูลข่าวสารด้วยหลักเหตุผลและความถูกต้อง ตลอดจนการเลือกใช้วิธีการสื่อสาร ที่มีประสิทธิภาพโดยคำนึงถึงผลกระทบที่มีต่อตนเองและสังคม

2. ความสามารถในการคิด เป็นความสามารถในการคิดวิเคราะห์ การคิดสังเคราะห์ การคิดอย่างสร้างสรรค์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ และการคิดเป็นระบบ เพื่อนำไปสู่การสร้างองค์ความรู้หรือสารสนเทศเพื่อการตัดสินใจเกี่ยวกับตนเองและสังคมได้อย่างเหมาะสม

3. ความสามารถในการแก้ปัญหา เป็นความสามารถในการแก้ปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ที่เผชิญได้อย่างถูกต้องเหมาะสมบนพื้นฐานของหลักเหตุผล คุณธรรมและข้อมูลสารสนเทศ เข้าใจความสัมพันธ์และการเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์ต่าง ๆ ในสังคม แสวงหาความรู้ ประยุกต์ความรู้มาใช้ในการป้องกันและแก้ไขปัญหา และมีการตัดสินใจที่มีประสิทธิภาพโดยคำนึงถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อตนเอง สังคม และสิ่งแวดล้อม

4. ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต เป็นความสามารถในการนากระบวนการต่าง ๆ ไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน การเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง การทำงาน และการอยู่ร่วมกันในสังคมด้วยการสร้างเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคล การจัดการปัญหา และความขัดแย้งต่าง ๆ อย่างเหมาะสม การปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมและสภาพแวดล้อม และการรู้จักหลีกเลี่ยงพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ที่ส่งผลกระทบต่อตนเองและผู้อื่น

5. ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี เป็นความสามารถในการเลือก และใช้เทคโนโลยีด้านต่าง ๆ และมีทักษะกระบวนการทางเทคโนโลยี เพื่อการพัฒนาตนเองและสังคม ในด้านการเรียนรู้ การสื่อสาร การทำงาน การแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ถูกต้อง เหมาะสม และมีคุณธรรม

คุณลักษณะอันพึงประสงค์

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อให้สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข ในฐานะเป็นพลเมืองไทยและพลโลก ดังนี้

1. รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์
2. ซื่อสัตย์สุจริต
3. มีวินัย
4. ใฝ่เรียนรู้
5. อยู่อย่างพอเพียง
6. มุ่งมั่นในการทำงาน
7. รักความเป็นไทย
8. มีจิตสาธารณะ

มาตรฐานการเรียนรู้

การพัฒนาผู้เรียนให้เกิดความสมดุล ต้องคำนึงถึงหลักพัฒนาการทางสมองและพหุปัญญา หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน จึงกำหนดให้ผู้เรียนรู้ 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ ในแต่ละกลุ่ม สาระการเรียนรู้ได้กำหนดมาตรฐานการเรียนรู้เป็นเป้าหมายสำคัญของการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน มาตรฐานการเรียนรู้ระบุสิ่งที่ผู้เรียนพึงรู้ ปฏิบัติได้ มีคุณธรรมจริยธรรม และค่านิยม ที่พึงประสงค์เมื่อ จบการศึกษาขั้นพื้นฐาน นอกจากนั้นมาตรฐานการเรียนรู้ยังเป็นกลไกสำคัญ ในการขับเคลื่อนพัฒนา การศึกษาทั้งระบบ เพราะมาตรฐานการเรียนรู้จะสะท้อนให้ทราบว่าต้องการอะไร จะสอนอย่างไร และประเมินอย่างไร รวมทั้งเป็นเครื่องมือในการตรวจสอบเพื่อการประกันคุณภาพการศึกษา

ตัวชี้วัด

ตัวชี้วัดระบุสิ่งที่นักเรียนพึงรู้และปฏิบัติได้ รวมทั้งคุณลักษณะของผู้เรียนในแต่ละระดับชั้น ซึ่งสะท้อนถึงมาตรฐานการเรียนรู้ มีความเฉพาะเจาะจงและมีความเป็นรูปธรรม นำไปใช้ในการ กำหนดเนื้อหา จัดทำหน่วยการเรียนรู้ การจัดการเรียนการสอน และเป็นเกณฑ์สำคัญสำหรับการวัด ประเมินผลเพื่อตรวจสอบคุณภาพผู้เรียน

การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

การจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

การจัดการเรียนรู้ตามที่หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กำหนด นั้น จะต้องจัดการเรียนรู้ให้สามารถพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการเรียนรู้ / ตัวชี้วัด ผู้เรียนเกิดสมรรถนะสำคัญ และมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ซึ่งการออกแบบการจัดการเรียนรู้ผู้สอน ต้องคำนึงถึงความสำคัญว่า ผู้เรียนจะต้องรู้อะไรและต้องทำอะไรได้ มีความรู้ความเข้าใจ การเชื่อมโยง หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 จุดเน้นคุณภาพผู้เรียน สาระการเรียนรู้ ท้องถิ่น และหลักสูตรสถานศึกษา ซึ่งผู้สอนต้องวิเคราะห์คำอธิบายรายวิชาโดยวิเคราะห์ความสัมพันธ์ เชื่อมโยงกับมาตรฐานการเรียนรู้ / ตัวชี้วัด การจัดการเรียนรู้ที่จะนำไปสู่การพัฒนาสมรรถนะสำคัญ ของผู้เรียน นำไปสู่การพัฒนา

คุณลักษณะอันพึงประสงค์มีดังนี้

การจัดการเรียนรู้ตามมาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด

การนำมาตรฐานการเรียนรู้ไปสู่หลักสูตรสถานศึกษาและการเรียนการสอนในชั้นเรียนเป็นเรื่องที่สำคัญที่สุด เพราะเป็นขั้นตอนของการนำสิ่งที่คาดหวังระดับชาติ ไปก่อให้เกิดผลในการพัฒนาผู้เรียน ดังนั้น การจัดทำหลักสูตรการเรียนการสอนให้เชื่อมโยงกับมาตรฐาน ทุกองค์ประกอบของหลักสูตร ไม่ว่าจะเป็นเนื้อหาสาระที่สอน กิจกรรมการเรียนรู้ ชิ้นงาน / ภาระงานที่ผู้เรียนต้องปฏิบัติ เกณฑ์การวัดประเมินผล ต้องเชื่อมโยงสะท้อนสิ่งที่ต้องการพัฒนาผู้เรียนในมาตรฐานการเรียนรู้ ในการออกแบบหลักสูตรการเรียนการสอนที่มีคุณภาพ ผู้เกี่ยวข้องและครูผู้สอนต้องวิเคราะห์คำสำคัญ (Kew word) ว่า มาตรฐานและตัวชี้วัดนั้น ระบุว่านักเรียนควรรู้อะไร และทำอะไรได้ หรือต้องการให้ผู้เรียนมีเจตคติ ค่านิยมอะไร ข้อมูลจากการวิเคราะห์นี้ จะเป็นข้อมูลสำคัญในการกำหนดองค์ประกอบอื่น ๆ ของหลักสูตรต่อไป

การจัดการเรียนรู้สู่การพัฒนาสมรรถนะสำคัญของผู้เรียน

สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน 5 ประการคือ ความสามารถในการสื่อสาร ความสามารถในการคิด ความสามารถในการแก้ปัญหา ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต และความสามารถในการใช้เทคโนโลยี ซึ่งสมรรถนะสำคัญเหล่านี้จะเกิดขึ้นได้จากการสั่งสมประสบการณ์และได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง โดยผ่านทาง การจัดกิจกรรมการเรียนรู้

การจัดการเรียนรู้สู่การพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์

คุณลักษณะอันพึงประสงค์ 8 ประการ คือ มาตรฐานการเรียนรู้ / ตัวชี้วัดด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ที่กำหนดไว้ในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ ซึ่งต้องการเน้นย้ำให้เกิดขึ้นจนเป็นนิสัยสอดคล้องตามสภาพสังคมปัจจุบันผู้สอนสามารถนำไปพัฒนาผู้เรียนได้โดยสอดแทรกไปกับการจัดกระบวนการเรียนรู้ และผ่านทาง การจัดกิจกรรมต่าง ๆ ทั้งในสถานศึกษาและนอกสถานศึกษา ด้วยการออกแบบกิจกรรมให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติเป็นประจำต่อเนื่องจนเป็นนิสัยในการจัดการเรียนรู้นั้นหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ได้ให้หลักการสำคัญในการจัดการเรียนรู้ไว้ดังนี้

หลักการจัดการเรียนรู้

การจัดการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถตามมาตรฐานการเรียนรู้สมรรถนะสำคัญ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยยึดหลักว่า ผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด เชื่อว่าทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ ยึดประโยชน์ที่เกิดขึ้นกับผู้เรียน กระบวนการจัดการเรียนรู้ต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลและพัฒนาการทางสมอง เน้นให้ความสำคัญทั้งความรู้ และคุณธรรม

การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เป็นการจัดการเรียนรู้ที่ยึดหลักการว่าผู้เรียนทุกคนสามารถเรียนรู้ได้โดยการจัดวิธีการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับความสามารถของผู้เรียนแต่ละคน ให้

สามารถพัฒนาตนเองได้ การจัดการเรียนรู้ควรเป็นสิ่งที่มีความหมายต่อผู้เรียน ให้ผู้เรียนมีความสุขในการเรียนรู้ ได้ลงมือศึกษาค้นคว้าคิด แก้ปัญหาและปฏิบัติงานเพื่อสร้างความรู้ได้ด้วยตนเอง โดยมีครูผู้สอนเป็นผู้ส่งเสริมสนับสนุนจัดสถานการณ์ให้เอื้อต่อการเรียนรู้

การจัดการเรียนรู้ที่คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล

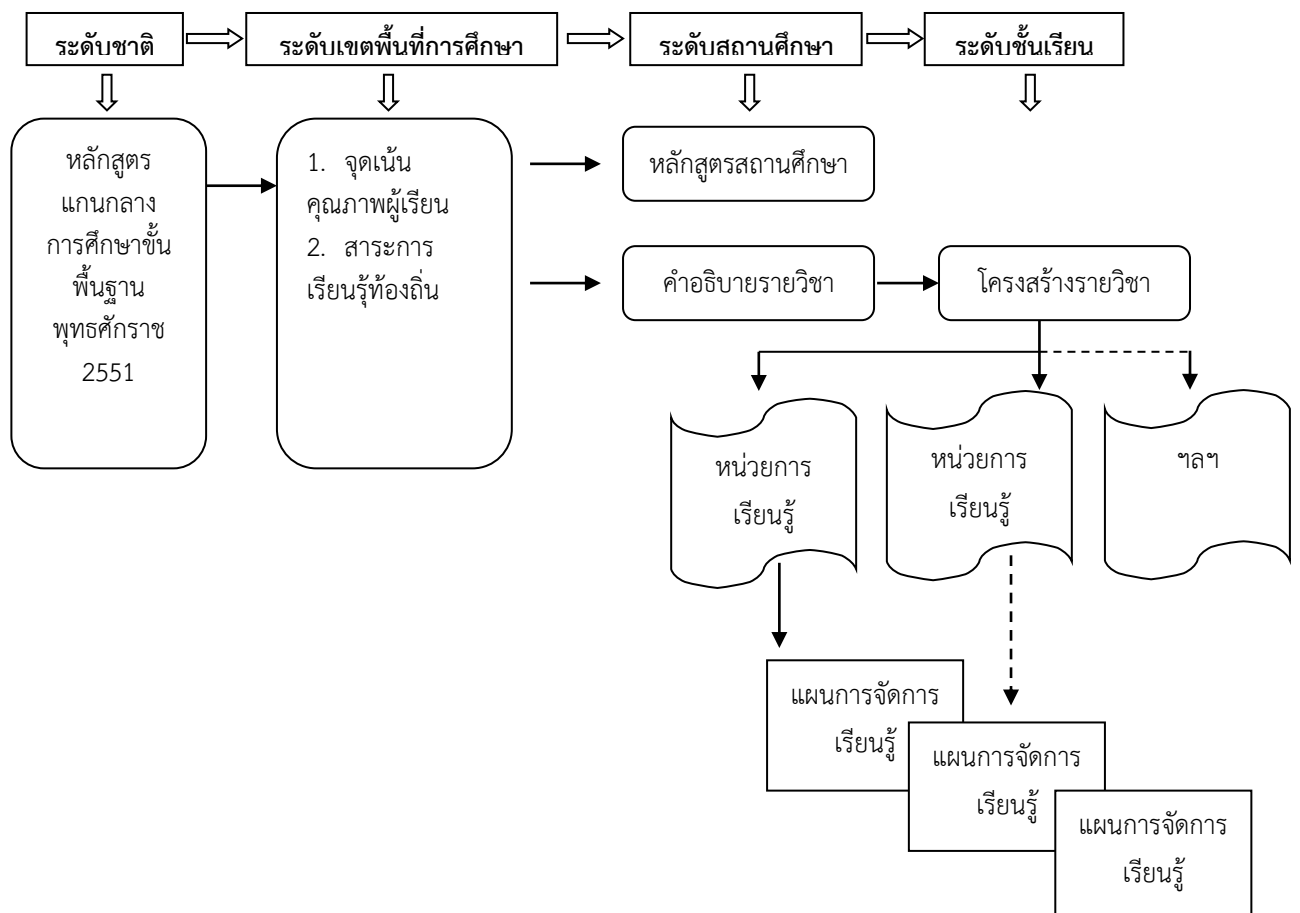
การจัดการเรียนรู้ควรให้ความสำคัญของความแตกต่างระหว่างผู้เรียน เพื่อวางรากฐานชีวิตให้เจริญงอกงามอย่างสมบูรณ์ มีพัฒนาการสมวัยอย่างสมดุล ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา การจัดการเรียนรู้ต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ค้นพบ และแสดงออกถึงศักยภาพของตนเอง ครูผู้สอนจึงควรมีข้อมูลผู้เรียนเป็นรายบุคคลสำหรับการใช้ในการวางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และนำไปพัฒนาผู้เรียนให้เหมาะสมกับความแตกต่างของผู้เรียน

การจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับพัฒนาการทางสมอง

การจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับพัฒนาการทางสมอง เป็นการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาได้อย่างเหมาะสมกับการทำงานของสมอง การเชื่อมโยงวงจรสมอง พัฒนาการทางอารมณ์ ซึ่งจะส่งผลให้ผู้เรียนมีจินตนาการ ความคิดสร้างสรรค์ ทำงาน และอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข โดยใช้ประสบการณ์ตรง

การเชื่อมโยงระหว่างหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

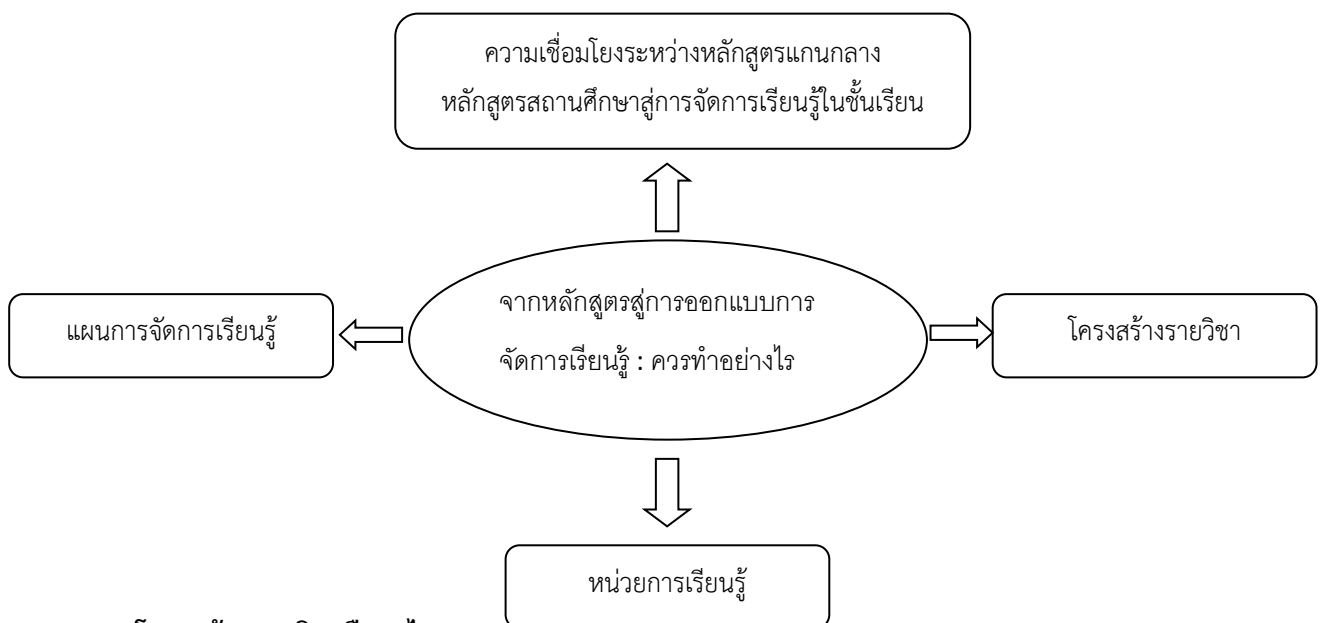
หลักสูตรสถานศึกษาสู่การจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ในชั้นเรียน

การออกแบบโครงสร้างรายวิชา

การนำหลักสูตรสู่การปฏิบัติในชั้นเรียน ครูผู้สอนจะต้องศึกษา วิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้ / ตัวชี้วัด ที่ระบุคุณภาพของผู้เรียนว่าควรรู้อะไร และทำอะไรได้ ไปสู่การออกแบบการจัดการเรียนรู้ และนำผู้เรียนให้เกิดสมรรถนะสำคัญของผู้เรียน และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ โดยดำเนินการให้มีความเชื่อมโยงตั้งแต่ระดับชาติถึงหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ระดับเขตพื้นที่การศึกษาในส่วนของคุณภาพของผู้เรียน ระดับสถานศึกษา ซึ่งได้แก่ หลักสูตรสถานศึกษา ระดับชั้นเรียนตั้งแต่คำอธิบายรายวิชา โครงสร้างรายวิชา หน่วยการเรียนรู้ และการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้

จากหลักสูตรสู่การออกแบบการจัดการเรียนรู้ : ครูควรทำอย่างไร

1. โครงสร้างรายวิชาคืออะไร

โครงสร้างรายวิชา เป็นการกำหนดขอบข่ายของรายวิชาที่จะจัดสอนเพื่อช่วยให้ผู้สอนและผู้เกี่ยวข้อง เห็นภาพรวมของแต่ละรายวิชาว่า ประกอบด้วย หน่วยการเรียนรู้ จำนวนเท่าใด เรื่องใดบ้าง แต่ละหน่วยพัฒนาให้ผู้เรียนบรรลุตัวชี้วัดใด เวลาที่ใช้จัดการเรียนการสอน และสัดส่วนการเก็บคะแนนของรายวิชานั้นเป็นอย่างไร

2. ทำไมจึงต้องจัดทำโครงสร้างรายวิชา

การจัดทำโครงสร้างรายวิชาจะช่วยให้ครูผู้สอนเห็นความสอดคล้องเชื่อมโยงของลำดับการเรียนรู้ของรายวิชาหนึ่ง ๆ ว่าครูจะสอนอะไร ใช้เวลาสอนเรื่องนั้นเท่าไร และจัดเรียงลำดับสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ อย่างไร ทำให้มองเห็นภาพรวมของรายวิชาอย่างชัดเจน

3. โครงสร้างรายวิชาประกอบด้วยอะไรบ้าง

โครงสร้างรายวิชา มีองค์ประกอบหลัก ๆ ดังนี้

- มาตรฐานการเรียนรู้ / ตัวชี้วัด ที่เป็นเป้าหมายในการพัฒนาผู้เรียนสำหรับหน่วยนั้น ๆ ซึ่งอาจมาจากกลุ่มสาระการเรียนรู้เดียวกันหรือต่างกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่สอดคล้องกัน มาตรฐานการ

เรียนรู้/ตัวชี้วัด อาจมี การสอนหรือฝึกซ้ำให้เกิดการความชำนาญ และมีความรู้กว้างขวางขึ้นในหน่วยการเรียนรู้มากกว่า 1 หน่วยได้

- สาระสำคัญ เป็นความรู้ ความคิด ความเข้าใจที่ลึกซึ้ง หรือความรู้ที่เป็นแก่น เป็นหลักการของเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ที่เกิดจากการหลอมรวมของมาตรฐานการเรียนรู้ / ตัวชี้วัดในหน่วยการเรียนรู้

- ชื่อหน่วยการเรียนรู้ จะต้องสะท้อนให้เห็นสาระสำคัญของหน่วยการเรียนรู้ที่น่าสนใจ เหมาะสมกับวัย มีความหมายและสอดคล้องกับชีวิตจริงของผู้เรียน

- เวลา การกำหนดเวลาเรียนควรมีความเหมาะสมและเพียงพอกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาให้นักเรียนมีความสามารถตามที่ระบุไว้ในมาตรฐานการเรียนรู้ / ตัวชี้วัด และควรพิจารณาในภาพรวมของทุกหน่วยการเรียนรู้ในรายวิชานั้น ๆ อย่างเหมาะสม

- นำหนักคะแนน การกำหนดน้ำหนักคะแนนเป็นส่วนช่วยให้เห็นทิศทาง การจัดเวลา การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และการประเมินผล ให้สอดคล้องกับความสำเร็จของมาตรฐาน / ตัวชี้วัด ในหน่วยการเรียนรู้ว่าเป็นมาตรฐานหรือตัวชี้วัด ที่เป็นความรู้ / ประสบการณ์พื้นฐานในการต่อยอดความรู้หรือพัฒนาการเรียนรู้ในเรื่องอื่น ๆ หรือพิจารณาจากศักยภาพผู้เรียน ธรรมชาติ วิชา ฯลฯ

ตัวอย่าง

แบบบันทึกผลการจัดทำโครงสร้างรายวิชา

โครงสร้างรายวิชา 33102 ภาษาไทย

ระดับมัธยมศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 เวลา 40 ชั่วโมงจำนวน 1 หน่วยกิต

ลำดับที่	ชื่อหน่วยการเรียนรู้	มาตรฐานการเรียนรู้/ ตัวชี้วัด	สาระสำคัญ	เวลา (ชั่วโมง)	น้ำหนัก คะแนน
1	ภาษาพัฒนา ความคิดพิชิต ปัญหา	ท 1.1 ม.4 – 6/4, 5 ท 2.1 ม.4 – 6/1, 3, 5		4	10
2	ใช้วิจารณ์ญาณ อ่านฟังดูเชิดชู ปัญญา	ท 1.1 ม.4 – 6/2, 3, 4, 5 ท 3.1 ม.4 – 6/1, 2, 4		6	10
3	ภาษาสื่อความคิด พินิจคุณค่า	ท 4.1 ม.4 – 6/1, 2, 3 ท 5.1 ม.4 – 6/3, 5		6	15
4	วรรณคดีล้ำค่า ภาษาศิลป์	ท 1.1 ม.4 – 6/2, 5, 7, 8 ท 5.1 ม.4 – 6/2, 3, 4, 6		10	15
5	สืบสานภูมิภาษา ภูมิปัญญาถิ่น	ท 2.1 ม.4 – 6/1, 2, 3 ท 4.1 ม.4 – 6/5, 6, 7		6	10
6	ภาษาใช้ถูกถูก ไม่ตรี	ท 3.1 ม.4 – 6/5 ท 4.1 ม.4 – 6/3, 7		6	10
	สอบปลายภาค			2	30
รวมตลอดภาคเรียน				40	100

สรุป

กระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เพื่อให้การพัฒนาคุณภาพผู้เรียน และการนำหลักสูตรไปสู่การปฏิบัติในระดับเขตพื้นที่ การศึกษาและสถานศึกษา มีความชัดเจน เหมาะสม และสอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้ หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคน ซึ่งเป็นกำลังของชาติให้เป็น มนุษย์ที่มีความสมดุลทั้งด้านร่างกาย ความรู้ คุณธรรม มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทย และเป็นพลโลก ยึดมั่นในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็น ประมุข มีความรู้และทักษะพื้นฐาน รวมทั้ง เจตคติ ที่จำเป็นต่อการศึกษาต่อ การประกอบ อาชีพและการศึกษาตลอดชีวิต โดยมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญบนพื้นฐานความเชื่อว่า ทุกคน สามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้เต็มตามศักยภาพ

หลังจากศึกษาเนื้อหาสาระเรื่องที่ 1 แล้ว โปรดปฏิบัติใบงานที่ 1

ตอนที่ 2 การออกแบบหน่วยการเรียนรู้

การจัดการเรียนรู้ภาษาไทยตามหลักสูตรแกนกลางฯ

ภาษาไทยสำคัญอย่างไร

ภาษาไทยเป็นเอกลักษณ์ของชาติ เป็นสมบัติทางวัฒนธรรมอันก่อให้เกิดความเป็นเอกภาพ และเสริมสร้างบุคลิกภาพของคนในชาติให้มีความเป็นไทย เป็นเครื่องมือในการติดต่อสื่อสารเพื่อสร้างความเข้าใจและความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ทำให้สามารถประกอบกิจกรรม การงาน และดำรงชีวิตร่วมกันในสังคมประชาธิปไตยได้อย่างสันติสุข และเป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้ ประสบการณ์จากแหล่งข้อมูลสารสนเทศต่าง ๆ เพื่อพัฒนาความรู้ กระบวนการคิดวิเคราะห์ วิจัย และสร้างสรรค์ให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคม และความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี ตลอดจนนำไปใช้ในการพัฒนาอาชีพให้มีความมั่นคงทางเศรษฐกิจ นอกจากนี้ยังเป็นสื่อแสดงภูมิปัญญาของบรรพบุรุษด้านวัฒนธรรม ประเพณี สุนทรียภาพ เป็นสมบัติล้ำค่าควรแก่การเรียนรู้ อนุรักษ์ และสืบสานให้คงอยู่คู่ชาติไทยตลอดไป

เรียนภาษาไทยต้องรู้อะไร

ภาษาไทยเป็นทักษะที่ต้องฝึกฝนจนเกิดความชำนาญในการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร การเรียนรู้ต้องมีประสิทธิภาพ และเพื่อนำไปใช้ในชีวิตรจริง

- การอ่าน การอ่านออกเสียงคำ ประโยค การอ่านบทร้อยแก้ว คำประพันธ์ชนิดต่าง ๆ การอ่านในใจเพื่อสร้างความเข้าใจ และการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ความรู้จากสิ่งที่อ่าน เพื่อนำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวัน

- การเขียน การเขียนสะกดคำตามอักขรวิธี การเขียนสื่อสารรูปแบบต่าง ๆ การเขียนเรียงความย่อความ เขียนรายงานจากการศึกษาค้นคว้า เขียนตามจินตนาการ เขียนวิเคราะห์ วิจัย และเขียนเชิงสร้างสรรค์

- การฟัง การดู และการพูด การฟังและดูอย่างมีวิจารณญาณ การพูดแสดงความคิดเห็น ความรู้สึก พูดลำดับเรื่องราวต่าง ๆ อย่างเป็นเหตุเป็นผล การพูดในโอกาสต่าง ๆ ทั้งเป็นทางการและไม่เป็นทางการ และการพูดเพื่อโน้มน้าวใจ

- หลักการใช้ภาษาไทย ศีลธรรมชาติและกฎเกณฑ์ของภาษาไทย การใช้ภาษาให้ถูกต้องเหมาะสมกับโอกาสและบุคคล การแต่งบทประพันธ์ประเภทต่าง ๆ และอิทธิพลของภาษาต่างประเทศในภาษาไทย

- วรรณคดีและวรรณกรรม วิเคราะห์วรรณคดีและวรรณกรรมเพื่อศึกษาข้อมูล แนวความคิด คุณค่าของงานประพันธ์และเพื่อความเพลิดเพลิน การเรียนรู้และทำความเข้าใจบทเห่ บทร้องเล่นของเด็ก เพลงพื้นบ้านที่เป็นภูมิปัญญาที่มีคุณค่าของไทย ซึ่งได้ถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิด ค่านิยม ขนบธรรมเนียมประเพณี เรื่องราวของสังคมในอดีต และความงดงามของภาษา เพื่อให้เกิดความซาบซึ้งและภูมิใจในบรรพบุรุษที่ได้สั่งสมสืบทอดมาจนถึงปัจจุบัน

สาระและมาตรฐานการเรียนรู้

สาระที่ ๑ การอ่าน

มาตรฐาน ท ๑.๑ ใช้กระบวนการอ่านสร้างความรู้และความคิดเพื่อนำไปใช้ตัดสินใจแก้ปัญหาในการดำเนินชีวิต และมีนิสัยรักการอ่าน

สาระที่ ๒ การเขียน

มาตรฐาน ท ๒.๑ ใช้กระบวนการเขียนเขียนสื่อสาร เขียนเรียงความ ย่อความ และเขียนเรื่องราวในรูปแบบต่าง ๆ เขียนรายงานข้อมูลสารสนเทศและรายงานการศึกษาค้นคว้าอย่างมีประสิทธิภาพ

สาระที่ ๓ การฟัง การดู และการพูด

มาตรฐาน ท ๓.๑ สามารถเลือกฟังและดูอย่างมีวิจารณญาณ และพูดแสดงความรู้ ความคิด และความรู้สึกลงในโอกาสต่าง ๆ อย่างมีวิจารณญาณและสร้างสรรค์

สาระที่ ๔ หลักการใช้ภาษาไทย

มาตรฐาน ท ๔.๑ เข้าใจธรรมชาติของภาษาและหลักภาษาไทย การเปลี่ยนแปลงภาษาและพลังของภาษา ภูมิปัญญาทางภาษา และรักษาภาษาไทยไว้เป็นสมบัติของชาติ

สาระที่ ๕ วรรณคดีและวรรณกรรม

มาตรฐาน ท ๕.๑ เข้าใจและแสดงความคิดเห็น วิเคราะห์วรรณคดีและวรรณกรรมอย่างเห็นคุณค่า และนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง

แนวทางการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

1. การจัดการเรียนรู้ภาษาไทยจะต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาตามธรรมชาติและศักยภาพของแต่ละบุคคล

2. การจัดการเรียนรู้ภาษาไทยจะต้องมีลักษณะบูรณาการ ปัจจุบันการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยส่วนใหญ่ยังคงเน้นสาระแยกเป็นรายวิชา โดยไม่มีลักษณะบูรณาการ (โดยเฉพาะอย่างยิ่งในระดับมัธยมศึกษา) ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากครุขาดความรู้ในศาสตร์ที่เกี่ยวข้องและขาดประสบการณ์ในการบูรณาการและระบบการบริหารหลักสูตรของสถานศึกษาไม่เอื้ออำนวยให้สามารถดำเนินการได้ การบูรณาการในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย จึงยังไม่บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้เท่าที่ควร

3. การเรียนรู้ภาษาไทยควรดำเนินไปอย่างมีชีวิตชีวา (active learning) ผู้เรียนควรมีบทบาทในการรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของตน มีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอนและเรียนรู้อย่างมีความสุข ห้องเรียนภาษาไทยควรมีบรรยากาศ สร้างสรรค์ ไม่ปิดกั้นความคิดของผู้เรียน ครูภาษาไทยควรมีความเป็นประชาธิปไตยที่ให้อิสระแก่ผู้เรียนในการตีความวรรณคดีตามความรู้สึที่แท้จริง หรือยกตัวอย่างภาษาที่ผู้เรียนใช้ในชีวิตจริง เพื่อนำมาศึกษาวิเคราะห์ รวมทั้งจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนแสดงทักษะทางภาษา ทั้งด้านวิชาการและด้านความบันเทิง

การจัดการเรียนรู้ในภาษาไทย

การจัดการเรียนรู้ในภาษาไทย มุ่งให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ในสิ่งต่อไปนี้

1. ทักษะ หมายถึง ความถูกต้องคล่องแคล่วในการใช้ภาษา ได้แก่ ทักษะในการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน

2. ศิลปะ หมายถึง ความสามารถที่จะใช้ภาษาให้สละสลวย เหมาะสมกับกาลเทศะและบุคคล
 ชั้นมีศิลปะนี้สูงกว่าชั้นมีทักษะ

3. ความรู้ ได้แก่ ความรู้ต่อไปนี้

- ความรู้เกี่ยวกับหลักภาษา รู้ว่าภาษาไทยมีที่มาอย่างไร มีลักษณะสำคัญอะไรบ้างที่ควร
 ทราบ และมีหลักเกณฑ์อะไรที่ควรจำไว้ เพื่อช่วยให้ใช้ภาษาได้ดี

- ความรู้เกี่ยวกับวรรณคดีไทย รู้ว่าวรรณคดีมีรูปลักษณะอย่างไร รู้ประวัติของ ผู้แต่ง ที่มา
 ของเรื่อง เนื้อเรื่อง ศัพท์ ลักษณะนิสัยของตัวละคร ทักษะของผู้แต่ง วัฒนธรรมในด้านต่าง ๆ
 ตลอดจนหลักเกณฑ์ในการวิจารณ์วรรณคดีตามสมควร

- ความรู้ในเรื่องที่จะนำมาพูดหรือเขียน เช่น พูดเรื่องราวการเล่นว่าว ก็ควรจะมีความรู้เรื่อง
 ว่าว่าเขาทาและเล่นกันอย่างไร หรือเขียนเรื่องชีวิตประวัติบุคคลสำคัญก็ควรจะมีความรู้เกี่ยวกับบุคคล
 นั้น ๆ มากพอสมควร

- ความรู้ที่ได้จากการฟังและการอ่าน นักเรียนมีโอกาสศึกษาด้วยตนเองได้จากการฟังวิทยุ
 การฟังอภิปราย ปาฐกถา ใ้ว่าที่ การอ่านหนังสือพิมพ์ นิตยสาร และหนังสือในห้องสมุด สิ่งเหล่านี้
 เป็นความรู้ในวงกว้าง

4. เจตนา หมายถึง การเห็นคุณค่าของภาษาไทย ความสนใจที่จะเรียนวิชานั้น
 ความรู้สึกนิยมชมชื่นในวรรณคดีไทย และเจตนาที่ดีต่อวัฒนธรรมไทยโดยทั่วไป

5. วิจารณ์ญาณ หมายถึง ปัญญาที่รู้ดีชั่ว รู้ถูกผิด รู้เหตุผล และความสามารถที่จะนำเอา
 ความรู้ที่ได้รับ ทักษะที่มีขึ้น และเจตนาที่เกิดขึ้น ไปใช้ให้เป็นประโยชน์ในการครองชีวิตและการ
 ประกอบการงานของตนได้

การจัดการเรียนรู้ภาษาไทย ผู้สอนต้องปรับเปลี่ยนวิธีสอน เป็น

- เน้นการเรียนรู้ภาษาจากการได้ใช้ภาษา
- เน้นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ มุ่งสู่การใช้ภาษา
- มีสื่อการเรียนที่หลากหลาย
- ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้แสดงออกในการใช้ภาษา

ตัวอย่างวิธีสอนที่ดัดแปลงใช้กับการเรียนภาษาไทยได้มีดังนี้

1) สอนโดยฝึกทักษะทั้ง 4 ทักษะ

ในการเรียนภาษาไทย ผู้เรียนควรได้รับการฝึกฝนทักษะทั้ง 4 ทักษะ ได้แก่ การฟัง การพูด
 การอ่าน และการเขียน จนสามารถใช้ภาษาได้อย่างคล่องแคล่ว ในการฝึกอาจฝึกทีละทักษะหรือฝึก
 สลับกันไปก็ได้ เช่น ในสาระวรรณคดีและวรรณกรรม ผู้สอนกำหนดไว้ว่าจะฝึกทักษะการอ่าน ก็อาจ
 ฝึกทักษะการฟังและการพูด การเขียน ได้

2) สอนให้สัมพันธ์กับวิชาอื่น

การเรียนวิชาต่าง ๆ ต้องอาศัยภาษาไทยเป็นสื่อในการถ่ายทอดความรู้และความเข้าใจ ใน
 การสอนให้สัมพันธ์กับวิชาอื่น ๆ จะทำให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าของการเรียนภาษาไทย เช่น

- สอนวรรณคดีวรรณกรรม สัมพันธ์กับวิชาสังคมศึกษาฯ สัมพันธ์กับศิลปศึกษา เป็นต้น

3) สอนโดยมีกิจกรรม

เป็นการส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ด้วยการปฏิบัติ เช่น

- แบ่งกลุ่มทบทวนความรู้
- แสดงบทบาทสมมติ
- พูดเล่าเรื่องหน้าชั้น
- สัมภาษณ์บุคคล
- อภิปราย, โต้ว่าที่
- ทักษะศึกษานอกสถานที่

4) สอนโดยใช้สื่ออุปกรณ์ / แหล่งเรียนรู้

การใช้สื่อและอุปกรณ์การสอนจะช่วยให้บทเรียนภาษาไทยน่าสนใจยิ่งขึ้น อุปกรณ์บางอย่างผู้เรียนอาจมีส่วนร่วมในการจัดหาจัดหา เช่น

- ภาพจากหนังสือพิมพ์
- ตัวอย่างข้อความจากหนังสือพิมพ์ วารสารต่าง ๆ
- ป้ายประกาศ ภาพโฆษณา
- แผนภูมิ บัตรคำ ภาพพลิก
- แลบบันทึกเสียง เครื่องบันทึกเสียง
- พจนานุกรม หนังสือค้นคว้า ตารา
- แหล่งเรียนรู้สำคัญ คือ ห้องสมุด

5) สอนโดยเชื่อมโยงกับชีวิตประจำวัน

ในการสอนภาษาไทย สิ่งที่เราควรคำนึงให้มากที่สุดคือ การใช้ภาษาให้เกิดประโยชน์แก่ชีวิตของผู้เรียนในฐานะที่เป็นสมาชิกในสังคม เมื่อสอนหลักภาษาไม่ได้มุ่งสอนให้จากกฎเกณฑ์ แต่ต้องการให้ผู้เรียนใช้ความรู้อย่างถูกต้อง เมื่อสอนการใช้ภาษาเนื้อหาที่นำมาให้ฝึกการฟัง การอ่าน การพูด การเขียน ก็ควรเป็นเรื่องที่น่าสนใจ เรื่องที่เกิดขึ้นในสังคม ในชีวิตประจำวัน หรืออาจเกี่ยวกับประสบการณ์หรือสิ่งที่มีความหมายต่อชีวิตของผู้เรียน ไม่เน้นเรื่องที่ไกลเกินขอบเขตแห่งความคิดนึกของผู้เรียน

การออกแบบหน่วยการเรียนรู้

หน่วยการเรียนรู้ คือหัวใจของหลักสูตร

การออกแบบหน่วยการเรียนรู้ ถือเป็นขั้นตอนที่สำคัญของการจัดทำหลักสูตรอิงมาตรฐาน เพราะหน่วยการเรียนรู้ จะมีรายละเอียดของเนื้อหา กิจกรรมการเรียนการสอน สื่อการสอน การประเมินผล ซึ่งจะนามาตรฐานไปสู่การปฏิบัติในชั้นเรียนอย่างแท้จริง

ความสำคัญของหน่วยการเรียนรู้

หน่วยการเรียนรู้เป็นขั้นตอนที่สำคัญของการนำหลักสูตรสถานศึกษาเข้าสู่ชั้นเรียน การออกแบบหน่วยการเรียนรู้ ต้องเป็นหน่วยการเรียนรู้ที่อิงมาตรฐานเช่นเดียวกับหลักสูตร ในการออกแบบหน่วยการเรียนรู้ ครูผู้สอนสามารถพิจารณาเลือกออกแบบได้หลายวิธี แต่ควรครอบคลุมขั้นตอนการออกแบบ ๓ ขั้นตอน ประกอบด้วย การกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ หลักฐานการเรียนรู้ และกิจกรรมการเรียนรู้ สำหรับแนวคิดหนึ่งที่สามารถนำไปเป็นแนวทางการออกแบบหน่วยการเรียนรู้ คือ การออกแบบย้อนกลับ (Backward Design) การออกแบบหน่วยการเรียนรู้ ครูผู้สอนจึงต้องเริ่มจากการวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชื่อมโยงของมาตรฐานการเรียนรู้ / ตัวชี้วัดที่สามารถนำมาจัดกิจกรรม

การเรียนรู้ร่วมกันได้ รวมทั้งการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในหน่วยการเรียนรู้ต้องสามารถนำผู้เรียนให้เกิดสมรรถนะสำคัญของผู้เรียนและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ได้ด้วยทั้งนี้หลักการสำคัญของการออกแบบหน่วยการเรียนรู้ คือ ทุกองค์ประกอบของหน่วยการเรียนรู้ต้องเชื่อมโยงสัมพันธ์กับมาตรฐานการเรียนรู้ / ตัวชี้วัด

การออกแบบการจัดการเรียนรู้แบบอิงมาตรฐาน

ลักษณะสำคัญของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ได้กำหนดมาตรฐานการเรียนรู้เป็นแนวทางสำคัญในการออกแบบและจัดการศึกษาของสถานศึกษา หน่วยงาน และผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาในระดับขั้นพื้นฐาน ที่จะนำไปสู่การจัดการศึกษาให้ผู้เรียนได้ตามมาตรฐานการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ ดังนั้น การทำความเข้าใจเกี่ยวกับลักษณะของการพัฒนาหลักสูตรแบบอิงมาตรฐาน จึงถือเป็นพื้นฐานสำคัญของการออกแบบการจัดการเรียนรู้แบบอิงมาตรฐาน

การออกแบบหน่วยการเรียนรู้แบบอิงมาตรฐาน ด้วยการออกแบบย้อนกลับ มีขั้นตอนดังนี้

ขั้นที่ 1 กำหนดหัวเรื่องหรือชื่อหน่วยการเรียนรู้

การกำหนดหัวเรื่องหรือชื่อหน่วยการเรียนรู้ อาจตั้งเป็นชื่อที่น่าสนใจ หรืออาจอยู่ในรูปประเด็นคำถาม หรือปัญหาสำคัญก็ได้ หัวเรื่องหรือชื่อของหน่วยการเรียนรู้ ถือเป็นองค์ประกอบสำคัญที่จะเชื่อมโยงมาตรฐานการเรียนรู้กับสาระการเรียนรู้และกิจกรรมการเรียนการสอนในหน่วยการเรียนรู้ นั้น ๆ ทั้งนี้การกำหนดหัวเรื่องหรือชื่อหน่วยการเรียนรู้ควรมีแนวทางดังนี้

- 1.1 เป็นเรื่องที่น่าสนใจ หรือเป็นประเด็นปัญหา คำถาม ข้อโต้แย้งที่สำคัญ
- 1.2 สามารถเชื่อมโยงกับมาตรฐานการเรียนรู้ได้มากกว่า 1 มาตรฐานในเวลาเดียวกัน
- 1.3 สอดคล้องกับชีวิตประจำวันและสังคมของนักเรียน
- 1.4 ไม่ยุ่งยากในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และไม่สิ้นเปลืองทรัพยากรมากเกินไป
- 1.5 เหมาะสมกับวัย ความสามารถ และความสนใจของนักเรียน

ขั้นที่ 2 เลือกมาตรฐานการเรียนรู้สำหรับการสอนและการประเมิน

เมื่อกำหนดหัวเรื่องหรือชื่อหน่วยการเรียนรู้แล้ว ขั้นตอนต่อไปคือเลือกมาตรฐานการเรียนรู้ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งเป็นมาตรฐานที่จะนำไปสู่การสอนและการประเมินของหน่วยการเรียนรู้ นั้น หัวเรื่องหรือชื่อหน่วยการเรียนรู้ที่ตั้งขึ้นอาจสัมพันธ์กับหลายมาตรฐานการเรียนรู้ ทั้งในกลุ่มสาระการเรียนรู้เดียวกัน หรือข้ามกลุ่มสาระการเรียนรู้ และเพื่อให้การกำหนดมาตรฐานในแต่ละหน่วยการเรียนรู้เกิดความสมดุล ควรกำหนดให้มีมาตรฐานการเรียนรู้ที่ครอบคลุมทั้งด้านความรู้ ทักษะ กระบวนการ และเจตคติ

ขั้นที่ 3 กำหนดตัวชี้วัดเป้าหมาย

จากขั้นตอนที่ 2 ครูผู้สอนจะเห็นภาพรวมของหน่วยการเรียนรู้ว่า หน่วยการเรียนรู้ นั้นจะนำนักเรียนไปสู่มาตรฐานการเรียนรู้อะไรบ้าง ในขั้นตอนนี้ ครูผู้สอนต้องวิเคราะห์ถึงความเชื่อมโยงระหว่างชื่อหน่วยการเรียนรู้ และมาตรฐานการเรียนรู้ตามที่วิเคราะห์ไว้แล้วในขั้นที่ 2 กับตัวชี้วัดที่อยู่ภายใต้มาตรฐานการเรียนรู้ที่ได้กำหนดไว้แล้ว ซึ่งอาจจะครอบคลุมทุกตัวชี้วัดภายใต้มาตรฐานการเรียนรู้ / ตัวชี้วัดนั้น หรือบางตัวชี้วัดก็ได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับข้อกำหนดชื่อหน่วยการเรียนรู้ว่าสามารถเชื่อมโยงกันได้มากน้อยเพียงใด ในขั้นตอนนี้ครูผู้สอนควรมีการวิเคราะห์เพื่อให้เห็นถึงเป้าหมายที่ชัดเจนของหน่วยการเรียนรู้ ที่ประกอบไปด้วย

3.1 ความเข้าใจที่คงทน ที่เป็นหลักของการเรียนรู้ ซึ่งสามารถพิจารณาได้จากการแสดงออกของนักเรียนคือ

- สามารถอธิบายมโนทัศน์ หลัก กระบวนการได้อย่างถูกต้อง แม่นยำ มีความเป็นระบบ และสามารถพยากรณ์ได้

- สามารถแปลความได้ เกิดความหมายที่ชัดเจน ชี้ให้เห็นคุณค่า การแสดงความเชื่อมโยงสู่ชีวิตจริงได้อย่างมีความหมาย เข้าใจแบบบูรณาการ มินัยสำคัญ และรู้แจ้ง

- สามารถประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ใหม่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีประสิทธิผล คล่อง และเป็นนักปรับปรุงและนักสร้าง

- สามารถระบุจุดดี จุดอ่อน จากมุมมองหลากหลายได้อย่างน่าเชื่อถือ กล่าวแสดงออก เข้าใจอย่างบูรณาการ และเปลี่ยนแปลงได้

- สามารถซึมซับรับรู้ความคิดเห็น ความรู้สึกของผู้อื่น โดยมีความไวต่อความรู้สึกของผู้อื่น เปิดเผย ยอมรับ และใจกว้าง

- สามารถรับรู้ด้วยตนเอง รู้จักตนเอง รู้วิธีคิด วิธีปฏิบัติ ค่านิยมของตนเอง โดยมี มาตรฐานในตนเอง มีการปรับตัว และมีความเป็นนักสะท้อนความคิด

3.2 จิตพิสัย / คุณลักษณะที่พึงประสงค์ คือ การเป็นผู้เรียนรู้ เช่น การกำกับตนเอง มีความสามารถคิดอย่างมีจิตวิญญาณ และคิดสร้างสรรค์

3.3 ทักษะคร่อมวิชา / ทักษะทั่วไป เป็นกระบวนการเรียนการสอนที่ใช้ได้กับทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ เช่น กระบวนการกลุ่ม กระบวนการสืบสอบ กระบวนการแก้ปัญหา กระบวนการเสริมสร้างค่านิยม กระบวนการวิจัย กระบวนการเชิงเหตุผล กระบวนการคิดวิเคราะห์ กระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ การวิเคราะห์ การสังเคราะห์ เป็นต้น

3.4 ทักษะเฉพาะวิชา เป็นกระบวนการตามธรรมชาติของศาสตร์ ซึ่งจะใช้ในการเรียนการสอนเฉพาะของกลุ่มสาระการเรียนรู้ นั้น เช่น กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย และภาษาต่างประเทศ เน้นกระบวนการสื่อสารหรือทักษะทางภาษา หรือกระบวนการทางภาษา เช่น กระบวนการอ่าน กระบวนการฟัง กระบวนการพูด กระบวนการเขียน

ขั้นที่ 4 การกำหนดหลักฐานที่แสดงว่าผู้เรียนได้บรรลุเป้าหมายที่พึงประสงค์

การกำหนดหลักฐานหรือร่องรอยของการเรียนรู้ ได้แก่ การกำหนดชิ้นงานหรือภาระงาน ซึ่งแสดงความก้าวหน้าในการเรียนรู้ของนักเรียน และเป็นร่องรอยหลักฐานที่แสดงว่านักเรียนมีความรู้ และทักษะถึงมาตรฐานที่กำหนดไว้ในหน่วยการเรียนรู้ นั้น ชิ้นงานหรือภาระงานซึ่งจะเป็นหลักฐานแสดงการเรียนรู้ของนักเรียนอาจมีรูปแบบต่าง ๆ คือ

- งานเขียน เช่น เรียงความ จดหมาย โคลงกลอน การบรรยาย คำสั่ง เขียนตอบคำถาม เป็นต้น

- ภาพ แผนภูมิ เช่น แผนผัง แผนภูมิ ภาพวาด กราฟ แผนที่ เป็นต้น

- รายงานปากเปล่า เช่น กล่าวรายงาน ใต้วาที ร้องเพลง อ่าน สัมภาษณ์ เป็นต้น

- งานที่สร้าง สิ่งประดิษฐ์ เช่น หุ่นจำลอง งานประดิษฐ์ งานก่อสร้าง งานแสดงนิทรรศการ งานแกะสลัก งานปั้น เป็นต้น

- งานที่มีลักษณะผสมผสาน เช่น วิดีทัศน์ มัลติมีเดีย ละคร การทดลอง ต้นรำ เป็นต้น การกำหนดชิ้นงานให้นักเรียน ต้องสอดคล้องกันตามตัวชี้วัดภายใต้มาตรฐานการเรียนรู้ที่ได้วิเคราะห์ไว้แล้วในหน่วยการเรียนรู้ เพราะมาตรฐานเปรียบเสมือนเป้าที่ต้องการ ส่วนชิ้นงานที่ให้นักเรียนปฏิบัติ

เป็นเครื่องมือที่แสดงให้เห็นว่านักเรียนถึงมาตรฐานนั้น การเลือกงานให้นักเรียนปฏิบัติจึงเป็นเรื่องสำคัญที่ครูผู้สอนต้องคิดพิจารณาอย่างรอบคอบ การเลือกงานให้นักเรียนปฏิบัติ

ขั้นที่ 5 การเลือกกิจกรรมการเรียนรู้ สื่อ / แหล่งการเรียนรู้

ภายหลังจากที่ได้กำหนดชิ้นงานหรือภาระงานของนักเรียนที่แสดงถึงการบรรลุตามตัวชี้วัดภายใต้มาตรฐานการเรียนรู้ ขั้นตอนนี้อาจเป็นการวางแผนที่ต่อเนื่องกันมาของครูผู้สอน ที่ต้องตอบคำถามว่า กิจกรรม สื่อหรือแหล่งการเรียนรู้อะไรที่จะช่วยพัฒนาผู้เรียนไปสู่มาตรฐานที่กำหนดไว้ในหน่วยการเรียนรู้ การออกแบบหน่วยการเรียนรู้แบบย้อนกลับ มีประเด็นสำคัญ คือ ให้นักพัฒนาหลักสูตรคิดเป็นแบบนักประเมินผล หรือให้ใช้การประเมินผลเป็นตัวตั้ง ไม่ให้คิดแบบนักออกแบบกิจกรรมเป็นหลัก

ขั้นที่ 6 การทบทวนหน่วยการเรียนรู้ในภาพรวม

ในขั้นตอนนี้ ครูผู้สอนควรทบทวนว่าองค์ประกอบต่าง ๆ ในหน่วยการเรียนรู้เชื่อมโยงสัมพันธ์กันโดยตลอดหรือไม่ นาไปสู่การปฏิบัติได้จริงหรือไม่ ตัวชี้วัดภายใต้มาตรฐานการเรียนรู้ที่กำหนดไว้เพียงพอหรือมากเกินไปหรือไม่ สนองความต้องการของนักเรียนหรือไม่ ชิ้นงานหรือภาระงานที่นักเรียนสร้างหรือปฏิบัติเป็นสิ่งที่แสดงว่านักเรียนมีพัฒนาการถึงมาตรฐานได้หรือไม่

ขั้นที่ 7 การกำหนดเกณฑ์ แนวการให้คะแนน และผลงานตัวอย่าง

การประเมินงานที่นักเรียนปฏิบัติในหน่วยการเรียนรู้แบบอิงมาตรฐาน จะประเมินตามเกณฑ์ที่สร้างขึ้น และเกณฑ์นั้นจะสัมพันธ์เกี่ยวโยงโดยตรงกับมาตรฐานการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ในหน่วยการเรียนรู้ เกณฑ์การประเมินมักเน้นลักษณะสำคัญของผลงานที่นักเรียนปฏิบัติ

วิธีการจัดทำหน่วยการเรียนรู้

การจัดทำหน่วยการเรียนรู้สามารถจัดทำได้ 2 วิธี คือ

วิธีที่ 1 กำหนดประเด็น / หัวเรื่อง แล้วจึงวิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด

แนวคิดหนึ่งของการกำหนดหน่วยการเรียนรู้ คือ การกำหนดประเด็น/หัวเรื่อง (theme) ซึ่งสามารถเชื่อมโยงการเรียนรู้ต่าง ๆ เข้ากับชีวิตจริงของผู้เรียน

วิธีที่ 2 กำหนดมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด

การสร้างหน่วยการเรียนรู้วิธีนี้ ใช้วิธีการหลอมรวมตัวชี้วัดต่าง ๆ ที่ปรากฏอยู่ในคำอธิบายรายวิชา

การจัดทำหน่วยการเรียนรู้ภาษาไทย โดยใช้วรรณคดีเป็นฐาน

แนวคิดวรรณคดีเป็นฐาน: การบูรณาการในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย

แนวคิดสำคัญประการหนึ่งซึ่งจะทำให้ผู้สอนภาษาไทยสามารถจัดทำหน่วยการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยแบบบูรณาการ โดยจัดกิจกรรมได้อย่างหลากหลายสอดคล้องกับความสนใจและศักยภาพของผู้เรียน ทั้งยังขยายบทบาทของวรรณคดีจากแนวคิดเดิมที่เน้นการอ่านเอาเรื่องมาสู่แนวคิดใหม่ที่เน้นการอ่านเพื่อพัฒนาทักษะการใช้ภาษาและการอ่านเพื่อพัฒนาชีวิต คือ การจัดทำหน่วยการเรียนรู้โดยใช้แนวคิดวรรณคดีเป็นฐาน (literature-based approach) โดยนำวรรณคดีมาเป็นแกนกลางของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ แล้วกำหนดสาระการเรียนรู้ให้เชื่อมโยงกันอย่างครบถ้วน แนวคิดนี้สอดคล้องกับแนวคิดเรื่องผู้เรียนเป็นสำคัญตามนโยบายการปฏิรูปการศึกษา ซึ่งจะช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาพหุปัญญา มีความสามารถในการอ่านและการศึกษาค้นคว้า มีความรักวรรณคดีและเห็นคุณค่าของวรรณคดีมากขึ้น นอกจากนี้ ผู้สอนยังสามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้ได้

อย่างหลากหลาย ทั้งในลักษณะการบูรณาการภายในกลุ่มสาระการเรียนรู้และการบูรณาการระหว่างกลุ่มสาระการเรียนรู้ ด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่น วิธีสอดแทรก วิธีคู่ขนาน และวิธีสหวิทยาการ แนวคิดวรรณคดีเป็นฐานเป็นทางเลือกหนึ่งในการจัดทำหน่วยการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย เนื่องจากวรรณคดีเป็นสื่อที่ทำให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ทางภาษาที่มีคุณภาพ และเป็นตัวอย่างในการใช้ภาษาที่ดี ให้ความรู้และความจริงใจแก่ผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนได้รับ ประสบการณ์ชีวิตจากสถานที่และผู้คนที่อาจจะไม่มีโอกาสสัมผัสหรือรับรู้โดยตรงในชีวิตจริง ประสบการณ์จากการเรียนรู้วรรณคดี จะทำให้ผู้เรียนขยายพรมแดนทางความรู้ ความคิด และจินตนาการ ช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจมนุษย์และสังคม วรรณคดีจึงเป็นสื่อที่ทำให้ผู้เรียนเข้าใจชีวิตและมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นทั้งยังช่วยให้ผู้เรียนมีทักษะการอ่านเพื่อการศึกษาค้นคว้าในระดับที่สูงขึ้น การจัดทำหน่วยการเรียนรู้โดยใช้แนวคิดวรรณคดีเป็นฐาน หมายถึง การนำวรรณคดีหรือวรรณกรรมมาเป็นแกนกลางในการจัดการเรียนรู้ แล้วจัดสาระการเรียนรู้เรื่องต่าง ๆ ให้สอดคล้องสัมพันธ์กับวรรณคดี หรือวรรณกรรมเรื่องนั้น ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนได้พัฒนาทักษะทางภาษาและพัฒนาเจตคติที่ดีต่อวรรณคดี การจัดทำหน่วยการเรียนรู้วิธีนี้ ใช้การจัดในลักษณะการบูรณาการภายในกลุ่มสาระการเรียนรู้เป็นหลัก โดยบูรณาการสาระการอ่าน การเขียน การฟัง การดู และการพูด หลักการใช้ภาษาและวรรณคดีและวรรณกรรม ภายในขอบเขตวรรณคดีหรือวรรณกรรมที่กำหนด ทั้งนี้ อาจใช้การบูรณาการระหว่างกลุ่มสาระการเรียนรู้ร่วมด้วยก็ได้ โดยพิจารณาว่าวรรณคดีหรือวรรณกรรมเรื่องนั้นสามารถเชื่อมโยงไปสู่สาระการเรียนรู้เรื่องใดได้บ้าง

การจัดหน่วยการเรียนรู้โดยใช้แนวคิดวรรณคดีเป็นฐาน มีประโยชน์ดังนี้

1. ส่งเสริมให้ผู้เรียนรักการอ่านวรรณคดี เรียนรู้อรรถประกอบของวรรณคดีและเห็นคุณค่าของวรรณคดีมากขึ้น
2. ผู้เรียนได้พัฒนาทักษะทางภาษาและชื่นชมความงามของภาษาวรรณคดี
3. ผู้สอนสามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้เชื่อมโยงกับสาระอื่น ๆ ได้อย่างหลากหลาย สอดคล้องกับความสนใจและศักยภาพของผู้เรียน
4. สอดคล้องกับแนวคิดเรื่องผู้เรียนเป็นสำคัญ (student – centered approach) เพราะผู้เรียนสามารถเลือกทำกิจกรรมที่ผู้สอนจัดไว้อย่างหลากหลายได้ตามความสนใจและศักยภาพของตนเอง กระบวนการในการจัดทำหน่วยการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย โดยใช้แนวคิดวรรณคดีเป็นฐานมีลักษณะคล้ายกับการจัดทำหน่วยการเรียนรู้โดยการกำหนดหัวข้อเรื่อง (thematic unit) แต่มีข้อแตกต่างกันตรงที่แนวคิดนี้ใช้วรรณคดีเป็นแกนกลางในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ดังนั้น ในการจัดทำหน่วยการเรียนรู้จึงมีกระบวนการและขั้นตอนเช่นเดียวกับการจัดทำหน่วยการเรียนรู้โดยใช้หัวข้อเรื่อง ดังนี้

1. นาวรรณคดีที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนดให้เรียน หรือคัดเลือกวรรณกรรมที่มีคุณค่าและเหมาะสมกับผู้เรียน เพื่อใช้กำหนดเป็นแกนกลางของหน่วยการเรียนรู้

2. นาวรรณคดีหรือวรรณกรรมที่กำหนดเป็นหน่วยการเรียนรู้มาวิเคราะห์ว่าจะจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้ข้อใด แล้วพิจารณากำหนดสาระการเรียนรู้ที่ให้สัมพันธ์กัน ทั้งนี้ อาจจะบูรณาการภายในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย หรือบูรณาการกับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยพิจารณาตามความเหมาะสมว่าจะเน้นความลึกซึ้งของความรู้ระดับใด และเรียงลำดับความยากง่ายให้เหมาะสมกับผู้เรียน ในการกำหนดสาระการเรียนรู้ในหน่วย หาก

ผู้สอนทุกคนที่ร่วมรับผิดชอบในชั้นเดียวกันหรือช่วงชั้นเดียวกันได้มาประชุมปรึกษา ก็จะลดความซ้ำซ้อนของสาระการเรียนรู้ได้เป็นอย่างดี

3. กำหนดผลการเรียนรู้และผลงานของผู้เรียนในหน่วยการเรียนรู้ที่จัดขึ้น
4. ออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ในแต่ละสาระ เพื่อให้ผู้เรียนพัฒนาไปสู่มาตรฐานที่กำหนด กิจกรรมการเรียนรู้จะต้องสอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้และสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง
5. พิจารณาความเชื่อมโยงของกิจกรรมการเรียนรู้ที่จัดขึ้นภายในหน่วยและความซ้ำซ้อนของกิจกรรมการเรียนรู้แต่ละหน่วย เพื่อให้ครอบคลุมสาระการเรียนรู้ทั้งหมดและนำไปสู่มาตรฐานเดียวกัน

สรุป

หน่วยการเรียนรู้ เป็นหัวใจของหลักสูตรอิงมาตรฐาน เพราะเป็นขั้นตอนที่ครูนำมาตรฐานสู่การเรียนการสอนในห้องเรียน นักเรียนจะบรรลุ(ไปถึง) มาตรฐานที่กำหนดหรือไม่ก็อยู่ที่ขั้นตอนนี้ ฉะนั้น หน่วยการเรียนรู้ จึงหมายถึง กลุ่มของสาระการเรียนรู้หรือองค์ความรู้ที่มีลักษณะเดียวกันหรือสัมพันธ์กันนำมารวมกันเป็นหมวดหมู่ เพื่อสะดวกต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยครูผู้สอนจะต้องพิจารณาเลือกตัวชี้วัดที่มีความเชื่อมโยงสัมพันธ์กันทั้งมาตรฐานและตัวชี้วัด สาระ/เนื้อหา และกระบวนการเรียนการสอน ซึ่งไม่ควรใหญ่หรือเล็กเกินไป เพราะถ้าจัดกลุ่มสาระการเรียนรู้หรือองค์ความรู้จำนวนมากจะเป็นหน่วยที่ใหญ่ซึ่งทำให้ยุ่งยากต่อการจัดกิจกรรมและการประเมินผล แต่ถ้าเล็กเกินไปก็อาจทำให้นักเรียนไม่สามารถสร้างความคิดรวบยอดในการเรียนได้ และการตั้งชื่อหน่วยการเรียนรู้ควรให้น่าสนใจ สื่อถึงเนื้อหา/เรื่องราวที่จะเรียนในหน่วยนั้น ๆ

หลังจากศึกษาเนื้อหาสาระเรื่องที่ 2 แล้ว โปรดปฏิบัติใบงานที่ 2

ตอนที่ 3 การจัดการเรียนรู้ภาษาไทย

การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ หมายถึง การจัดการเรียนการสอนให้ผู้เรียนมีบทบาทสำคัญในการเป็นผู้เรียนรู้ โดยผู้สอนจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้สร้างความรู้ ได้มีปฏิสัมพันธ์กับบุคคล สื่อ และสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ โดยใช้กระบวนการต่าง ๆ เป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ และผู้เรียนมีโอกาสนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์อื่น ผู้สอนเปลี่ยนบทบาทจากผู้ให้ความรู้ เป็นผู้มีหน้าที่เตรียมจัดสถานการณ์และกิจกรรมต่าง ๆ นานาไปสู่การเรียนรู้ คณะอนุกรรมการปฏิรูปการเรียนรู้ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2543) ได้พัฒนาตัวบ่งชี้การเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญขึ้น โดยกำหนดตัวบ่งชี้การเรียนด้านการเรียนรู้ของผู้เรียน 9 ข้อ และตัวบ่งชี้ด้านการจัดการเรียนรู้ของครู 10 ข้อ ตัวบ่งชี้ดังกล่าวใช้เป็นหลักในการจัดการเรียนรู้ได้ดังนี้

ตัวบ่งชี้ด้านการเรียนรู้ของผู้เรียน

1. ผู้เรียนมีประสบการณ์ตรงสัมพันธ์กับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
2. ผู้เรียนฝึกปฏิบัติจนค้นพบความถนัดและวิธีการของตนเอง
3. ผู้เรียนทำกิจกรรมการเรียนรู้โดยการแลกเปลี่ยนกับกลุ่ม
4. ผู้เรียนฝึกการคิดอย่างหลากหลายและสร้างสรรค์จินตนาการ ตลอดจนได้แสดงออก

อย่างชัดเจนและมีเหตุผล

5. ผู้เรียนได้รับการเสริมแรงให้ค้นหาคำตอบ แก้ปัญหา ทั้งด้วยตนเองและร่วมด้วยช่วยกัน
6. ผู้เรียนได้ฝึกค้นคว้ารวบรวมข้อมูลและสร้างสรรค์ความรู้ด้วยตนเอง
7. ผู้เรียนได้เลือกทำกิจกรรมตามความสามารถความถนัดและความสนใจของตนเองอย่างมีความสุข
8. ผู้เรียนฝึกตนเองให้มีวินัยและมีความรับผิดชอบในการทำงาน
9. ผู้เรียนฝึกประเมิน ปรับปรุงตนเอง และยอมรับผู้อื่นตลอดจนสนใจใฝ่หาความรู้อย่างต่อเนื่อง

ตัวบ่งชี้ด้านการจัดการเรียนรู้ของครู

1. ครูเตรียมการสอนทั้งเนื้อหาและวิธีการ
2. ครูจัดสิ่งแวดล้อมและบรรยากาศที่ปลูกเร้า จูงใจ และเสริมแรงให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้
3. ครูเอาใจใส่นักเรียนเป็นรายบุคคล และแสดงความเมตตาผู้เรียนอย่างทั่วถึง
4. ครูจัดกิจกรรมและสถานการณ์ให้ผู้เรียนได้แสดงออกและคิดอย่างสร้างสรรค์
5. ครูส่งเสริมให้ผู้เรียนฝึกคิดฝึกหาและฝึกปรับปรุงตนเอง
6. ครูส่งเสริมกิจกรรมแลกเปลี่ยนการเรียนรู้จากกลุ่ม พร้อมทั้งสังเกตส่วนดีและปรับปรุง

ส่วนด้อยของผู้เรียน

7. ครูใช้สื่อการสอนเพื่อฝึกการคิด การแก้ปัญหาและการค้นพบความรู้
8. ครูใช้แหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายและเชื่อมโยงประสบการณ์กับชีวิตจริง
9. ครูฝึกฝนกิริยามารยาทและวินัยตามวิถีไทย
10. ครูสังเกตและประเมินพัฒนาการของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง

หลักในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

1. เป็นกิจกรรมที่พัฒนานักเรียนไปสู่มาตรฐานการเรียนรู้ และตัวชี้วัดชั้นปีที่กำหนดไว้ในหน่วยการเรียนรู้
2. นำไปสู่การเกิดหลักฐานการเรียนรู้ ชิ้นงานหรือภาระงานที่แสดงถึงการบรรลุมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดชั้นปีของนักเรียน
3. นักเรียนมีส่วนร่วมในการออกแบบและจัดกิจกรรมการเรียนรู้
4. เป็นกิจกรรมที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญ
5. มีความหลากหลายและเหมาะสมกับนักเรียนและเนื้อหา
6. สอดแทรกคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์
7. ช่วยให้นักเรียนเข้าสู่แหล่งการเรียนรู้และเครือข่ายการเรียนรู้ที่หลากหลาย
8. เปิดโอกาสให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนานักเรียนให้มีศักยภาพ ตามมาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด ที่กำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ที่พึงประสงค์ไว้แล้วนั้น ครูผู้สอนต้องคิดทบทวนย้อนกลับว่ามีกระบวนการ หรือขั้นตอนกิจกรรม ตั้งแต่ต้นจนจบอย่างไร จึงจะทำให้ผู้เรียนมีขั้นตอนการพัฒนาความรู้ความเข้าใจ ทักษะ ความสามารถต่าง ๆ รวมถึงคุณลักษณะที่พึงประสงค์ จนบรรลุเป้าหมายการเรียนรู้ และเกิดหลักฐานของการเรียนรู้ที่กำหนด

เทคนิคการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

เทคนิคการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญที่มุ่งประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียน มีลักษณะการเรียนรู้ที่สำคัญ 5 ลักษณะ คือ

- การเรียนรู้อย่างมีความสุข
- การเรียนรู้จากการคิดและปฏิบัติจริง
- การเรียนรู้แบบองค์รวม
- การเรียนรู้ร่วมกับบุคคลอื่น
- การเรียนรู้ด้วยกระบวนการเรียนรู้ของตนเอง

หลักคิดที่สำคัญของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ คือ การให้ผู้เรียนมีอิสระแห่งการเรียนรู้ ซึ่งดูได้จาก

1. การทำงานเป็นทีม
2. แสดงออกอย่างอิสระ
3. ได้ปฏิบัติจริง
4. มีส่วนร่วม ผลการเรียนรู้ของผู้เรียน จะนำไปสู่การสร้างเกณฑ์ประเมินผล การเรียนรู้ที่จะกำหนดให้มีความชัดเจนตามที่ผู้สอนกำหนดไว้ เช่น
 1. ผลงาน / ชิ้นงานอะไร
 2. กระบวนการอะไร ที่เกิดจากการทำกิจกรรมการเรียนรู้
 3. ขั้นตอนของการปฏิบัติงานในกิจกรรม
 4. คุณธรรมจริยธรรมในเรื่องใด
 5. ความรู้ ความเข้าใจ ในเรื่องอะไร

แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทย

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทย ผู้สอนจะต้อง

1. ต้องกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ให้ชัดเจน
2. กิจกรรมการเรียนรู้ส่งเสริมกระบวนการคิด
3. ผู้เรียนเกิดความรู้ ความเข้าใจทางภาษาและวรรณคดี
4. เป็นกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสนใจ ได้ฝึกทักษะทางภาษาและได้ศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติม
5. จัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย ใช้เทคนิควิธีสอนหลายแบบ
6. ใช้สื่อการเรียนที่จะนำไปสู่การเกิดชิ้นงาน มีภาระงานให้ปฏิบัติ ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ผู้สอนสามารถเลือกกระบวนการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้และสาระการเรียนรู้ เช่น

- กระบวนการเรียนรู้แบบร่วมมือกันเรียนรู้
- กระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ
- กระบวนการเรียนรู้แบบทักษะปฏิบัติ
- กระบวนการเรียนรู้แบบกระบวนการคิด
- กระบวนการเรียนรู้แบบกระบวนการกลุ่ม
- กระบวนการเรียนรู้แบบโครงงาน
- กระบวนการเรียนรู้แบบตามหลักวัฏจักรการเรียนรู้ 4 MAT
- กระบวนการเรียนรู้โดยการสร้างเรื่อง (Storyline)
- กระบวนการเรียนรู้แบบการประสานห้าแนวคิด (CIPPA Model) ซึ่งขั้นตอนที่ผู้สอนดำเนินการจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามจุดประสงค์การเรียนรู้ นั้น ผู้สอนอาจใช้วิธีการสอนแบบต่าง ๆ ประกอบขั้นตอนการสอนนั้น ๆ เช่น ใช้วิธีการบรรยาย ใช้วิธีการสาธิต การทดลอง การไปทัศนศึกษา การแสดงละคร การแสดงบทบาทสมมติ การใช้เกม การใช้ศูนย์การเรียนรู้ หรือใช้บทเรียนโปรแกรม มาเสริมกระบวนการเรียนรู้หรือขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ เพื่อช่วยให้กระบวนการ ขั้นตอน หรือการจัดการเรียนรู้นั้น ๆ มีคุณภาพและประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ตัวอย่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้รูปแบบต่าง ๆ

1. การระดมพลังสมอง (Brainstorming)

รูปแบบที่ 1 ระดมสมองหาสิ่งที่มีมากที่สุด

ขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

1. ผู้สอนกำหนดประเด็น หรือให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมกำหนดประเด็น เช่น ผ้าขาวม้า
2. ให้ผู้เรียนแต่ละคนเขียนอะไรก็ได้เกี่ยวกับประเด็นที่กำหนดให้ได้มากที่สุด在规定时间内 กำหนด เช่น เขียนประโยชน์ของผ้าขาวม้า
3. ผู้เรียนนำเสนอความคิดของสิ่งที่ได้เขียน
4. เปิดโอกาสให้มีการพิจารณาความถูกต้อง ความเป็นไปได้ของความคิดแต่ละอย่างทีละคนหรือแต่ละกลุ่มนำเสนอ
5. ผู้เรียนร่วมกันสรุปผลที่ได้จากการระดมความคิด

รูปแบบที่ 2 ระดมความคิดหาสิ่งดีที่สุด

เป็นการระดมสมองเพื่อหาแนวทาง วิธีการที่ดีที่สุด เพื่อใช้แก้ปัญหา หรือเพื่อการตัดสินใจ การระดมสมองวิธีนี้มี 3 ขั้นตอน คือ

1. ระดมความคิดของผู้เรียนทุกคน
2. ร่วมกันกลั่นกรองความคิด เพื่อเลือกสิ่งที่ดีที่สุด ซึ่งในขั้นตอนนี้ผู้เรียนต้องแสดงเหตุผล และอภิปรายข้อดี ข้อเสีย ด้วย
3. ร่วมกันสรุปความคิด ตัดสินเลือกสิ่งที่ดีที่สุดเพียงอย่างเดียว

2. การสร้างภาพความคิด (mind map)

เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมความคิดของผู้เรียน ผู้สอนเตรียมสถานการณ์ภาพ เหตุการณ์คำถาม ให้พร้อม

ขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

1. ผู้เรียนดูภาพเหตุการณ์ใดเหตุการณ์หนึ่ง ซึ่งภาพนั้นเกี่ยวข้องกับเนื้อหาที่จะทำการสอน เช่น ภาพเหตุการณ์ยุทธหัตถีเหตุการณ์น้ำท่วม
2. ให้ผู้เรียนตั้งคำถามจากภาพที่กำหนดให้ ให้ได้มากที่สุด เป็นคำถามที่ตั้งขึ้นจากความคิด ที่ต่างไปจากการเห็นภาพแล้วตอบได้ เป็นคำถามที่ค้างคาใจผู้เรียนอยากรู้ อยากทราบ
3. ผู้เรียนช่วยกันเดาสาเหตุโดยให้เขียนสาเหตุที่เกี่ยวกับเหตุการณ์ที่ปรากฏในภาพมาให้มากที่สุด
4. ผู้เรียนเดาผลที่เกิดตามมา ที่อาจจะเกิดขึ้นอันเนื่องมาจากเหตุการณ์ในภาพที่กำหนดให้
5. ให้ผู้เรียนสมมติอย่างมีเหตุผลว่าสิ่งที่จะเกิดขึ้นนั้นมีเหตุผลในการคาดเดาอย่างไร
6. ให้ผู้เรียนเปลี่ยนแปลงภาพในเหตุการณ์จากสถานการณ์เดิม เป็นภาพที่ต้องการอยากให้เป็น (กิจกรรมการจัดการเรียนรู้ ควรใช้กระบวนการกลุ่ม)

3. เทคนิคการพูดรอบวง (round robin)

เป็นเทคนิคที่แบ่งกลุ่มผู้เรียนกลุ่มละ 4 คน ผลัดกันพูดอธิบายคำตอบ หรือแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องที่กำหนดให้ โดยเวียนไปในทางเดียวกันจนครบทุกคน จากนั้นสรุปความคิดของกลุ่ม เทคนิคนี้เหมาะกับผู้เรียนที่ไม่ชอบพูดแสดงความคิดเห็น หรือผู้เรียนที่ยังอ่านเขียนไม่คล่อง

4. เทคนิคการเขียนรอบวง (round table)

เป็นเทคนิคที่มุ่งให้ผู้เรียนร่วมมือกันเรียนรู้ มีลักษณะคล้ายกับเทคนิคการพูดรอบวง แต่แตกต่างกันที่เทคนิคนี้ใช้การเขียนแสดงความคิดเห็นแทนการพูด ผู้เรียนในกลุ่มผลัดกันเขียนทีละคน ลงในกระดาษที่กำหนดให้ เวียนกระดาษไปในทางเดียวกัน เขียนจนครบทุกคน แล้วสรุปเป็นคำตอบ หรือเป็นความคิดเห็นของกลุ่ม หรือหากจำนวนผู้เรียนในกลุ่มมากกว่า 4 คน อาจให้ผู้เรียนแต่ละคน เขียนคำตอบหรือความคิดเห็นพร้อม ๆ กันในกระดาษคนละแผ่น แล้วนำมารวมกันก็ได้ จากนั้น สมาชิกในกลุ่มร่วมกันอภิปรายสรุปคำตอบ เทคนิคนี้เหมาะสำหรับฝึกเขียน

5. เทคนิคประสานความรู้ (Jigsaw)

เทคนิคนี้เป็นการร่วมมือกันเรียนรู้ เหมาะสำหรับการเรียนรู้เนื้อหาใหม่ ขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

1. ผู้สอนจัดแบ่งเนื้อหาที่จะเรียนเป็นเนื้อหาย่อย ๆ เท่ากับจำนวนสมาชิกในกลุ่ม อาจจัดเป็นใบความรู้ หรือบทเรียนหน้าเดียว
2. จัดกลุ่มผู้เรียนให้สมาชิกมีความรู้ความสามารถละกัน กลุ่มนี้เรียกว่า กลุ่มบ้าน (Home group) เป็นกลุ่มประจำ

3. ให้ผู้เรียนแต่ละกลุ่มวางแผนรับผิดชอบการศึกษาหัวข้อย่อยของเนื้อหาคนละ 1 หัวข้อ โดยใช้เวลาในการอ่านตามความยาวของเนื้อหา แต่ไม่ควรให้เวลามากเกินไป

4. ให้ผู้เรียนที่อ่านหัวข้อย่อยเรื่องเดียวกันมารวมเป็นกลุ่มชั่วคราวหรือกลุ่มเชี่ยวชาญ (Expert groups) เพื่อร่วมกันอภิปรายซักถาม หรือทำกิจกรรมร่วมกันให้มีความรู้ความเข้าใจในหัวข้อเรื่องนั้น ๆ ชัดเจนยิ่งขึ้น (อาจใช้ใบงานเพื่อแนะนำการทำกิจกรรมของกลุ่ม)

5. ผู้เรียนในกลุ่มเชี่ยวชาญ วางแผนมอบหมายภารกิจที่กลุ่มจะต้องทำ เช่น

- ใครจะเป็นประธาน
- ใครจะอ่านคำชี้แจง, คำถาม
- ใครจดบันทึกข้อมูล
- ใครหาคำตอบ / เหตุผล / คำอธิบาย
- ใครจะสรุป

6. ผู้เรียนกลุ่มผู้เชี่ยวชาญแยกตัวกลับกลุ่มเดิม (กลุ่มประจำ) แล้วผลัดกันอธิบายความรู้ที่ได้จากการทำกิจกรรมในข้อ 5.

7. ผู้เรียนทุกคนในกลุ่มประจําทำแบบทดสอบย่อย เพื่อวัดความรู้ความเข้าใจทุกหัวข้อย่อย แล้วนำคะแนนของสมาชิกกลุ่มแต่ละคนมารวมกัน เฉลี่ยเป็นคะแนนของกลุ่ม ในการเก็บคะแนน เพื่อเป็นคะแนนตัดสินผลการเรียน ผู้สอนควรเก็บทั้งคะแนนรายบุคคลและคะแนนของกลุ่ม โดยอาจแบ่งเป็น 7:3 หรือ 6:4 เพื่อให้ผู้เรียนที่เรียนเก่งได้ช่วยเหลือผู้เรียนที่เรียนไม่เก่ง ในกลุ่มของตนให้มีความรู้ความเข้าใจมากขึ้น

6. เทคนิคหมวกความคิด 6 ใบ (Six thinking hats)

เป็นเทคนิคการสอนที่ เอ็ดเวิร์ด เดอโบโน (Edward derbono) เป็นผู้คิดขึ้น เป็นการสอนโดยตั้งคำถามตามหมวกความคิด 6 ใบ กำหนดการคิดเป็น 6 ลักษณะตามสีหมวก ซึ่งหมวกแต่ละสีจะควบคุมทิศทางในการคิด เทคนิคนี้เพื่อให้ผู้เรียนคิดได้อย่างหลากหลาย และครอบคลุมทุกประเด็น ดังนี้

หมวกสีขาว แสดงถึงความเป็นกลาง หมายถึง ข้อเท็จจริง ข้อมูล ตัวอย่างคำถาม

- เรามีข้อมูลอะไรบ้างเกี่ยวกับเรื่องนี้
- เราต้องการข้อมูลอะไร และเราได้ข้อมูลมาโดยวิธีใด

หมวกสีแดง แสดงถึงอารมณ์ความรู้สึกของผู้เรียน ตัวอย่างคำถาม

- เราารู้สึกอย่างไรกับเหตุการณ์นี้
- ผู้เรียนมีความรู้สึกอย่างไรกับความคิดนี้

หมวกสีดำ แสดงถึงเหตุผลด้านลบ การปฏิเสธ ข้อจำกัด หรือโทษของสิ่งนั้น ๆ หมวกสีดําเป็นการคิดอย่างมีวิจารณ์ญาณ และเป็นหัวใจสำคัญของการคิด ตัวอย่างคำถาม

- อะไรคือจุดอ่อน
- อะไรคือสิ่งผิดพลาด
- เรื่องนี้มีจุดอ่อนตรงไหน

หมวกสีเหลือง แสดงถึงสิ่งดี คุณค่า เป็นเหตุผลด้านบวก ตัวอย่างคำถาม

- ข้อดีคืออะไร
- ผลดีคืออะไร
- เหตุผลที่ยอมรับคืออะไร

หมวกสีเขียว แสดงถึงความสมบูรณ์ ความคิดสร้างสรรค์ ความเจริญเติบโต มุมมองใหม่ๆ ตัวอย่าง คำถาม

- ผู้เรียนจะนำความผิมนี่ไปหา.....หรือ สร้าง.....พัฒนาอะไรได้
- ถ้าจะให้.....ดีขึ้น จะต้องเปลี่ยนอย่างไร

หมวกสีฟ้า แสดงถึงความเยือกเย็น อยู่เหนือทุกสิ่งทุกอย่าง จึงหมายถึงการควบคุมและจัดระเบียบ กระบวนการ ขั้นตอนการใช้หมวกสีอื่น ๆ ตัวอย่าง คำถาม

- การคิดอะไรที่ต้องการ
- ขั้นตอนต่อไปคืออะไร
- การคิดอะไรที่หาไปก่อนแล้ว

ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยเทคนิคหมวกความคิด 6 ใบนี้ ควรเริ่มต้นกระบวนการด้วย หมวกสีฟ้า ตามด้วยหมวกสีขาว และสุดท้ายด้วยหมวกสีดำ ข้อคำถามของหมวกแต่ละใบ อาจเป็น

- ผู้สอนถามผู้เรียน
- ผู้เรียนถามตนเอง
- ประธานกลุ่มถามสมาชิกกลุ่ม
- เป็นประเด็นคำถามที่กำหนดในใบงาน

ตัวอย่างเช่น

กิจกรรมการจัดการเรียนรู้ : วิเคราะห์บทเพลง “สาวนาสั่งแฟน”

ประเด็นคำถาม

- ผู้เรียนมีความรู้สึกอย่างไรกับเพลงที่ฟัง (หมวกสีแดง)
- เพลงนี้มีความหมายอะไรบ้างกับผู้เรียน (หมวกสีเขียว)
- ให้สรุปเกี่ยวกับเพลงที่ฟัง (หมวกสีฟ้า)
- เพลงนี้มีส่วนไหนที่จะต้องปรับปรุง (หมวกสีดำ)
- เพลงนี้เกี่ยวกับเรื่องอะไรบ้าง (หมวกสีขาว)

7. กระบวนการเรียนรู้ตามหลักวัฏจักรการเรียนรู้ 4 MAT

ขั้นที่ 1 สร้างประสบการณ์ ผู้สอนเริ่มต้นจากการจัดประสบการณ์ให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าของ เรื่องที่เรียน ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนตอบคำถามได้ว่า ทำไมจึงต้องเรียนรู้เรื่องนี้

ขั้นที่ 2 วิเคราะห์ประสบการณ์ หรือสะท้อนความคิดจากประสบการณ์ หรือสะท้อน ความคิดจากประสบการณ์ ผู้เรียนวิเคราะห์ประสบการณ์ที่ได้รับจากขั้นที่ 1 แล้วสะท้อนความคิด จะ ช่วยให้ผู้เรียนตระหนักรู้ และยอมรับความสำคัญของเรื่องที่เรียน

ขั้นที่ 3 พัฒนาประสบการณ์ ผู้สอนจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ช่วยให้ผู้เรียนสามารถสร้าง ความคิดรวบยอดขึ้นด้วยตัวเอง

ขั้นที่ 4 พัฒนาความรู้ความคิด ผู้สอนกระตุ้นให้ผู้เรียนศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมจากแหล่ง ความรู้ที่หลากหลาย

ขั้นที่ 5 ปฏิบัติตามแนวคิดที่ได้เรียนรู้ ผู้สอนเปิดโอกาสให้ผู้เรียนนำความรู้ ความคิดที่ได้ จากการเรียนรู้ขั้นที่ 3-4 มาทดลองปฏิบัติจริง แล้วศึกษาผลที่เกิดขึ้น

ขั้นที่ 6 สร้างสรรค์ชิ้นงานของตนเอง ผู้เรียนนำความรู้ความเข้าใจไปปรับประยุกต์ใช้ในการ สร้างชิ้นงานที่เป็นความคิดของตนเอง

ขั้นที่ 7 วิเคราะห์ผลงานและแนวทางนำไปประยุกต์ใช้ ผู้สอนเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงผลงานของตน เรียนรู้ที่จะวิพากษ์วิจารณ์อย่างสร้างสรรค์ รับฟังข้อวิจารณ์ เพื่อปรับปรุงผลงานของตนให้ดีขึ้นและนำไปประยุกต์ใช้ต่อไป

ขั้นที่ 8 แลกเปลี่ยนความรู้ความคิด โดยแลกเปลี่ยนความรู้ความคิดแก่กันและกัน ร่วมกันอภิปรายเพื่อนำความรู้ที่เรียนรู้ออกไปเชื่อมโยงใช้ในชีวิตจริง

8. กระบวนการประสานห้าแนวคิด (CIPPA Model)

ขั้นที่ 1 ทบทวนความรู้เดิม ที่ได้เรียนรู้อีกแล้ว

ขั้นที่ 2 แสวงหาความรู้ใหม่

ขั้นที่ 3 ศึกษาทำความเข้าใจข้อมูล ความรู้ แล้วเชื่อมโยงความรู้ใหม่กับความรู้เดิม

ขั้นที่ 4 แลกเปลี่ยนความรู้ ความเข้าใจกับกลุ่ม

ขั้นที่ 5 สรุปความรู้

ขั้นที่ 6 ปฏิบัติ หรือแสดงผลงาน

ขั้นที่ 7 ประยุกต์ใช้ความรู้ ซึ่งกระบวนการนี้ผู้เรียนจะเกิดความเข้าใจในสิ่งที่เรียน สามารถอธิบาย ชี้แจง ตอบคำถามได้ดี และพัฒนาทักษะความคิดวิเคราะห์ คิดสร้างสรรค์ การทำงานเป็นกลุ่ม การสื่อสาร และการใฝ่รู้ใฝ่เรียน

9. กระบวนการปฏิบัติ

ขั้นที่ 1 สังเกตรับรู้ โดยให้ผู้เรียนได้เห็นตัวอย่างที่หลากหลายจนเกิดความเข้าใจ และสรุปเป็นความคิดรวบยอดได้

ขั้นที่ 2 ทำตามแบบ ทำตามตัวอย่างที่แสดงให้เห็นทีละตอน

ขั้นที่ 3 ทำเองโดยไม่มีแบบ เป็นการฝึกปฏิบัติตามขั้นตอนตั้งแต่ต้นจนจบ ด้วยตนเอง

ขั้นที่ 4 ฝึกให้ชำนาญ ให้ผู้เรียนปฏิบัติด้วยตนเองโดยอัตโนมัติ ซึ่งอาจเป็นชิ้นงานเดิม หรืองานที่คิดขึ้นใหม่

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทย

(ตัวอย่าง) แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 12

กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย	ระดับชั้นมัธยมศึกษา
ปีที่ 6 หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 ภาษาสื่อความคิดพินิจคุณค่า	จำนวน 6
ชั่วโมง ความคิดหลัก: สามัคคีคือพลังสร้างสุข เรื่อง สามัคคีเภทคาฉันท์	เวลา 2
ชั่วโมง รายวิชา ท 33102 ภาษาไทย	ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ภาคเรียนที่ 2

1. มาตรฐานการเรียนรู้

มาตรฐาน ท 5.1 เข้าใจและแสดงความคิดเห็น วิเคราะห์วรรณคดีและวรรณกรรมไทยอย่างเห็นคุณค่า และนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง

ตัวชี้วัด ม. 4 – 6/1 วิเคราะห์และวิจารณ์วรรณคดีและวรรณกรรมตามหลักการวิจารณ์เบื้องต้น

2. สาระสำคัญ

การวิเคราะห์และวิจารณ์วรรณคดีและวรรณกรรม ตามหลักการวิเคราะห์และวิจารณ์วรรณคดีและวรรณกรรมเบื้องต้น ต้องพิจารณาด้านจุดหมายการแต่ง รูปแบบเนื้อหาและกลวิธีตลอดจนแสดงความคิดเห็นอย่างมีเหตุผล ซึ่งผู้เรียนต้องใช้หลักการอ่านจับใจความ อ่านตีความ แปลความ ขยายความ เป็นพื้นฐานของการวิเคราะห์

3. จุดประสงค์การเรียนรู้

ด้านความรู้ (K)

การวิเคราะห์และวิจารณ์วรรณคดีและวรรณกรรมเบื้องต้น

ด้านทักษะ / กระบวนการ (P)

- อ่านออกเสียงคาประพันธ์ประเภทฉันท
- บอกจุดมุ่งหมายของการแต่ง
- จับใจความสำคัญของเรื่อง
- เขียนสรุปประเด็นสำคัญด้านเนื้อหาและกลวิธีการแต่ง

ด้านคุณลักษณะ

- มีมารยาทในการพูดตอบคำถาม
- มีมารยาทในการนำเสนอความคิด

4. เนื้อหาสาระ

- หลักการวิเคราะห์และวิจารณ์วรรณคดีและวรรณกรรมเบื้องต้น
- วรรณคดีเรื่องสามัคคีเภทคาฉันท ที่มาของเรื่อง ประวัติผู้แต่งนายชิต บุรทัต

ลักษณะคำประพันธ์และกลวิธีในการแต่ง เนื้อเรื่องย่อ

5. กระบวนการเรียน / เทคนิควิธีสอน

- กระบวนการคิดวิเคราะห์
- กระบวนการทำงานกลุ่ม
- การอ่านทำนองเสนาะ
- กิจกรรมการเรียนแบบเล่าเรื่องรอบวง (Round robin)

6. สมรรถนะสำคัญ / คุณลักษณะอันพึงประสงค์

สมรรถนะสำคัญ

- ความสามารถในการสื่อสาร
- ความสามารถในการคิด คุณลักษณะอันพึงประสงค์
- มีวินัย
- ใฝ่เรียนรู้
- มุ่งมั่นในการทำงาน

7. กิจกรรมการจัดการเรียนรู้

7.1 ชี้นำ

1. ครูสนทนาซักถามนักเรียนเกี่ยวกับวิธีการเรียนแบบร่วมมือ ซึ่งนักเรียนได้เรียนมาแล้ว และสิ่งที่นักเรียนจะต้องปรับปรุงแก้ไขในการเรียนครั้งต่อไป

2. ครูชี้แจงวิธีแบ่งกลุ่มในการจัดกิจกรรมการเรียนวรรณคดีเรื่องสามัคคีเภทคาฉันท ซึ่งใน 4 คาบเรียนจะไม่มีมีการเปลี่ยนกลุ่มจะใช้กลุ่มเดิมโดยครูแบ่งกลุ่ม กลุ่มละ 8 คน แต่ละกลุ่มประกอบด้วยนักเรียนเรียนเก่ง 2 คน ปานกลาง 3 คน และอ่อน 3 คน แล้วให้แต่ละกลุ่มเลือกสมาชิก

ไว้ 1 คน เป็นผู้สังเกต การปฏิบัติกิจกรรมของกลุ่มโดยจะหมุนเวียนคนสังเกต คาบละ 1 คน แล้วส่งแบบประเมินกิจกรรมกลุ่มให้ครูประเมินต่อไป

7.2 ขั้นสอน

3. ครูแนะนำวรรณคดีเรื่อง สามัคคีเภทคาถันท์ แล้วทบทวนการอ่านทำนองเสนาะ กลอนกาพย์ โคลง ร่าย และฉันท

4. นักเรียนฝึกอ่านทำนองเสนาะฉันท โดยฟังจากแถบบันทึกเสียง แล้วฝึกอ่านตามครูคอยชี้แนะการอ่านออกเสียงคำ ครุ ลหุ ที่อยู่ในแผนผังบังคับของคาประพันธ์ประเภทฉันท พร้อมให้นักเรียนช่วยกันเลือกคำประพันธ์ตอนที่ไพเราะเป็นบทอาขยาน กำหนดให้นักเรียนท่องบทอาขยานทุกคาบเรียนวิชาภาษาไทย ก่อนที่ครูจะเข้าสอนเพื่อให้นักเรียนท่องได้ดีขึ้น

5. ตัวแทนกลุ่มรับบัตรกำหนดกิจกรรม ไปให้สมาชิกในกลุ่มได้ศึกษาร่วมกันเพื่อ วางแผนปฏิบัติกิจกรรมของกลุ่ม

6. สมาชิกแต่ละคนในกลุ่มศึกษา บัตรเนื้อเรื่อง ดังนี้ คนที่ 1 บัตรเนื้อเรื่อง ประวัติผู้แต่ง คนที่ 2 บัตรเนื้อเรื่อง ภูมิหลัง / ความเป็นมา คนที่ 3 บัตรเนื้อเรื่องย่อ อาณาจักรแห่งลุ่มแม่น้ำคงคา คนที่ 4 บัตรเนื้อเรื่องย่อ วัชชี...แคว้นแห่งสามัคคีธรรม คนที่ 5 บัตรเนื้อเรื่องย่อ อุบายอันแยบยล คนที่ 6 บัตรเนื้อเรื่องย่อ กลวิธีสร้างความแตกแยก คนที่ 7 บัตรเนื้อเรื่องย่อ ผลของการแตกความสามัคคี สมาชิกคนที่ 8 คอยสังเกต การปฏิบัติกิจกรรมกลุ่มของสมาชิกแล้วจดบันทึกประเมินผลการปฏิบัติกิจกรรมกลุ่ม

7. นักเรียนแต่ละคนในกลุ่ม เล่าเรื่องที่ตนเองได้ศึกษามา โดยเรียงตามลำดับบัตรเนื้อเรื่อง จากนั้นสมาชิกทุกคนซักถาม อภิปรายกันภายในกลุ่มให้เข้าใจ

8. นักเรียนแต่ละกลุ่ม ช่วยกันศึกษาเนื้อเรื่องตอนที่เรียนในหนังสือเรียนสาระการเรียนรู้พื้นฐาน วรรณคดีวิจักษ์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย หน้า 95 – หน้า 114 เพิ่มเติม แล้ว

9. นักเรียนแต่ละกลุ่มช่วยกันทำกิจกรรม ใบงานเขียนแสดงความคิดเห็นจากการวิเคราะห์ วรรณคดีเรื่อง สามัคคีเภทคาถันท์เกี่ยวกับ - เหตุผลของพระเจ้าอชาตศัตรูในการขยายอาณาจักร - พฤติกรรมของวัสสการพราหมณ์ - พฤติกรรมของเหล่ากษัตริย์ลิจฉวี - กลวิธีในการแต่ง - ประเด็นสำคัญของเรื่อง

10. ครูสุ่มตัวแทนแต่ละกลุ่ม พุดนำเสนอผลงานของกลุ่ม โดยให้แต่ละกลุ่มจัดทำสื่ออุปกรณ์ ประกอบการนำเสนอได้

7.3 ขั้นสรุป

11. ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปเรื่องสามัคคีเภทคาถันท์ และทบทวนการท่องบทอาขยานที่เลือกไว้

12. ครูทบทวนการสังเกต การปฏิบัติกิจกรรมกลุ่ม ซึ่งผู้สังเกตจะส่งแบบสังเกตให้ครูประเมินต่อไป

13. นักเรียนแต่ละคนหาแบบทดสอบ จำนวน 5 ข้อ

14. ครูตรวจผลงานใบงานที่ 1 และตรวจแบบทดสอบแล้วแจ้งคะแนนให้นักเรียนทราบในคาบต่อไป

15. ครูประเมินผลการปฏิบัติกิจกรรมกลุ่ม

8. สื่อและแหล่งเรียนรู้

1. แอบบันทึกเสียง
2. บัตรกำหนดกิจกรรม
3. หนังสือเรียนสาระการเรียนรู้พื้นฐาน วรรณคดีวิจักษ์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6
4. บัตรเนื้อเรื่อง
5. บัตรเนื้อเรื่องย่อ
6. ใบงาน

9. การวัดและประเมินผล

สิ่งที่วัดและประเมินผล	วิธีวัดและประเมินผล	เครื่องมือวัดและประเมินผล	เกณฑ์การประเมินผล
1. พฤติกรรมการร่วมปฏิบัติกิจกรรมกลุ่ม 2. ผลงานกลุ่ม 3. วัดความรู้ความเข้าใจ	1. สังเกตพฤติกรรมกลุ่ม 2. - ตรวจสอบผลงานกลุ่ม - การพูดนำเสนอ 3. ทดสอบ, ตรวจสอบแบบทดสอบ	1. แบบประเมินกิจกรรมกลุ่ม 2. - ใบงาน - แบบประเมินผลงาน 3. แบบทดสอบ	1. นักเรียนร้อยละ 80 สนใจร่วมปฏิบัติกิจกรรมกลุ่มในระดับดี 2. ผลงานถูกต้องเหมาะสมในระดับดี 3. นักเรียนร้อยละ 80 ตอบแบบทดสอบถูกต้องผ่านเกณฑ์คือตอบถูก 4 ข้อขึ้นไป

สรุป

การจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นการจัดการเรียนรู้ที่มุ่งสร้างสติปัญญา และพัฒนาทักษะการคิดอย่างเป็นระบบ การคิดสร้างสรรค์และการคิดอย่างมีวิจารณญาณ มีความคิดในระดับสูง และคิดแบบองค์รวม สามารถคิดสร้างสรรค์ตนเอง สังคม ประเทศชาติ และโลก นอกจากนั้นยังมุ่งพัฒนาการทางอารมณ์ให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าของตนเอง เข้าใจตนเอง เห็นอกเห็นใจผู้อื่น เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ สามารถแก้ปัญหาความขัดแย้งในอารมณ์อย่างถูกต้องเหมาะสม การจัดการศึกษายึดหลักว่า ผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่า ผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการเรียนการสอนจะต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตนเองได้เต็มตามศักยภาพ ใช้การเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

หลังจากศึกษาเนื้อหาสาระเรื่องที่ 3 แล้ว โปรดปฏิบัติใบงานที่ 3

ตอนที่ 4 การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ภาษาไทย

การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ภาษาไทย

กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยประกอบด้วยสาขาวิชาต่าง ๆ ซึ่งสามารถแบ่งได้เป็นสองกลุ่มที่สำคัญได้แก่ สาระที่มีเป้าหมายเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ด้านพุทธิพิสัยคือ หลักการใช้ภาษา วรรณคดีและวรรณกรรม และสาระที่มีเป้าหมายเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ด้านทักษะพิสัย ได้แก่ สาระการอ่าน สาระการเขียน สาระการฟัง การดูและการพูด ทุกสาระต้องส่งเสริมพฤติกรรมเรียนรู้ด้านจิตพิสัย ได้แก่ ค่านิยมในการรักภาษาไทยและการเห็นคุณค่าของภาษาไทย ดังนั้นครูผู้สอนจะต้องมีระบบการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับ

ลักษณะพฤติกรรมแต่ละกลุ่ม

1. การวัดและประเมินพฤติกรรมการเรียนรู้ด้านพุทธิพิสัย

การวัดและประเมินการเรียนรู้ภาษาไทยตามพฤติกรรมการเรียนรู้ด้านพุทธิพิสัยส่วนใหญ่นิยมแบบทดสอบซึ่งเป็นวิธีประเมินตามแนวคิดดั้งเดิม หรือการใช้คำถามเพื่อการสนทนาและอภิปรายในชั้นเรียนตามแนวคิดการประเมินตามสภาพจริง คำถามตามระดับพฤติกรรมการเรียนรู้ด้านพุทธิพิสัยจึงเป็นสิ่งที่มีความสำคัญมากในการจัดการเรียนรู้ เพราะคำถามที่ดีและเน้นการแสดงพฤติกรรมการคิดระดับสูงย่อมเปิดโอกาสให้นักเรียนพัฒนากระบวนการคิดของตนเองหรือ ที่เรียกว่า “คำถามพัฒนาการคิด” ซึ่งจะส่งเสริมพัฒนาการของการเรียนรู้ ตัวอย่างเช่น คำถามมุ่งประเมินการวิเคราะห์

ถามโดยตรง

คำในข้อใดมีโครงสร้างพยางค์เหมือนกันทั้งสองคำ

- ก. ตั้งร้าน ข. ข้างขึ้น ค. คล่องแคล่ว ง. ทรวดโทรม

ถามโดยกำหนดข้อความ

ข้อใดมีส่วนประกอบของประโยคเหมือนประโยคตัวอย่าง

“เทศบาลเร่งปลูกต้นไม้ใหม่”

ก. แดงไปเที่ยวตามสวนสาธารณะต่าง ๆ

ข. น้องชอบอ่านการ์ตูนญี่ปุ่น

ค. แม่ครัวมักซื้อผลไม้ร้านประจำ

ง. แม่กำลังตรวจบัญชีรายจ่ายของบ้าน

การสร้างเครื่องมือวัดพฤติกรรมการเรียนรู้ด้านพุทธิพิสัย

การวัดพฤติกรรมการเรียนรู้ด้านพุทธิพิสัยคือการประเมินระดับความสามารถทางเชาว์ปัญญา ซึ่งแบ่งได้เป็นหลายระดับดังที่กล่าวมาข้างต้น การจัดการเรียนรู้ภาษาไทยแต่เดิมมุ่งวัดประเมินพุทธิพิสัยในระดับความรู้และความเข้าใจ ซึ่งไม่สอดคล้องกับหลักการจัดการเรียนรู้และหลักวัดประเมินในปัจจุบัน ที่เน้นการให้ผู้เรียนประยุกต์ใช้ความรู้ในสถานการณ์จริงให้มากที่สุด อย่างไรก็ตาม การวัดระดับสติปัญญาในสาระการเรียนรู้ภาษาไทยที่นักเรียนได้เรียนไป ก็ยังคงมีความจำเป็นเพื่อประเมินว่าผู้เรียนมีองค์ความรู้เกี่ยวกับเรื่องที่เรียนลึกซึ้งมากน้อยเพียงใด โดยทั่วไปวิธีการประเมินพุทธิพิสัยจะใช้การทดสอบและเครื่องมือที่ใช้คือแบบทดสอบ ซึ่งมีลักษณะเป็นข้อคำถามเพื่อให้ผู้เรียนแสดง

ความสามารถทางสมอง ซึ่งอาจจะเป็นแบบทดสอบที่ครูสร้างขึ้นหรือแบบสอบมาตรฐานก็ได้ แบบทดสอบแบ่งเป็น

- 1) แบบกำหนดคำตอบให้ผู้เรียนเลือก
 - 1.1 แบบถูกผิด
 - 1.2 แบบจับคู่
 - 1.3 แบบเลือกตอบ
- 2) แบบกำหนดให้ผู้เรียนสร้างคำตอบขึ้นเอง
 - 2.1 แบบเติมคำ
 - 2.2 แบบตอบสั้น
 - 2.3 แบบกำหนดขอบเขตคำตอบ
 - 2.4 แบบไม่กำหนดขอบเขตการตอบ

2. การวัดและประเมินพฤติกรรมการเรียนรู้ด้านจิตพิสัย

พฤติกรรมด้านจิตพิสัยเป็นคุณลักษณะภายในของบุคคลที่เกี่ยวข้องกับอารมณ์และความรู้สึก และภาวะภายในจิตใจ ซึ่งได้แก่ ความสนใจ เจตคติ ค่านิยม คุณธรรม จริยธรรม เป็นต้น การวัดและประเมินพฤติกรรมด้านจิตพิสัย จึงเป็นการวัดประเมินทางอ้อม ซึ่งหลักการเบื้องต้นในการวัดจิตพิสัยคือ ผู้วัดจะต้องวิเคราะห์คุณลักษณะจิตพิสัยนั้นเสียก่อนว่ามียุทธศาสตร์ประกอบอะไรบ้าง และบุคคลจะแสดงพฤติกรรมใดจึงจะสอดคล้องกับองค์ประกอบดังกล่าว Bloom และคณะ ได้แบ่งพฤติกรรมการเรียนรู้ด้านจิตพิสัยไว้ 5 ระดับ ดังนี้

1. การรับรู้ (receiving) คือ การตระหนักรู้ในสิ่งเร้า (ข้อมูลหรือประสบการณ์) ที่ผ่านรับรู้ผ่านประสาทสัมผัส
2. การตอบสนอง (responding) คือ การยินยอมที่จะแสดงปฏิกิริยาตอบสนองกับสิ่งเร้า (ข้อมูลหรือประสบการณ์)
3. การเห็นคุณค่า (valuing) คือ ความพึงพอใจจากการตอบสนองต่อสิ่งเร้า คือเห็นคุณค่าของสิ่งเร้าว่าทำให้ตนเองเกิดความพึงพอใจ
4. การจัดระบบ (organization) คือ การจัดโครงสร้างค่านิยมต่าง ๆ ให้รวมหรือแยกหมวดกัน เป็นลักษณะการจัดมโนทัศน์ของค่านิยม
5. การสร้างลักษณะนิสัย (characterization) คือเมื่อมีหมวดหมู่ มโนทัศน์ค่านิยมที่ชัดเจนแล้ว ก็จะยึดถือและสร้างจุดพฤติกรรมตามค่านิยมจนเกิดเป็นส่วนหนึ่งของบุคลิกภาพและใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน

การวัดประเมินพฤติกรรมการเรียนรู้ด้านจิตพิสัยในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยนั้น อาจแบ่งเป็นพฤติกรรมจิตพิสัยที่กำหนดไว้ในแต่ละสาระการเรียนรู้ของกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย พฤติกรรมที่เป็นคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และพฤติกรรมที่กำหนดเพิ่มเติมของสถานศึกษา ดังนี้

1. พฤติกรรมการเรียนรู้ด้านจิตพิสัยในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย วิเคราะห์จากมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 จำแนกตามสาระการเรียนรู้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551)

ตาราง พฤติกรรมการเรียนรู้ด้านจิตพิสัยในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยวิเคราะห์จากมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

สาระการเรียนรู้	พฤติกรรม
1. การอ่าน	มีมารยาทในการอ่านนิยัรักการอ่าน
2. การเขียน	มีมารยาทในการเขียน
3. การฟังการดูและการพูด	มีมารยาทในการฟังการดูและการพูด
4. หลักการใช้ภาษา	รักษาภาษาไทยไว้เป็นสมบัติชาติ
5. วรรณคดีและวรรณกรรม	เห็นคุณค่าวรรณคดีและวรรณกรรม

2. พฤติกรรมการเรียนรู้ด้านจิตพิสัยที่เป็นแกนกลางของการพัฒนาคนไทยให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ซึ่งหลักสูตรแกนกลางฯ ได้กำหนดไว้ 8 คุณลักษณะ ได้แก่

- (1) รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์
- (2) ซื่อสัตย์สุจริต
- (3) มีวินัย
- (4) ใฝ่เรียนรู้
- (5) อยู่อย่างพอเพียง
- (6) มุ่งมั่นในการทำงาน
- (7) รักความเป็นไทย และ
- (8) มีจิตสาธารณะ

3. พฤติกรรมการเรียนรู้ด้านจิตพิสัยที่สถานศึกษาหรือครูผู้สอนกำหนดขึ้นเพิ่มเติมเพื่อเสริมคุณลักษณะของผู้เรียน หรือสร้างจุดเน้นในการพัฒนาผู้เรียนอันเป็นเอกลักษณ์ของสถาบันนั้น ๆ เช่น ภาวะผู้นำ ความรับผิดชอบ เป็นสุภาพบุรุษ รักและเมตตาต่อเพื่อนมนุษย์ เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม เสียสละเพื่อส่วนรวม ถือธรรมนิยมประเพณี ถือค่านิยมอาวุโส เป็นต้น

การสร้างเครื่องมือวัดพฤติกรรมการเรียนรู้ด้านจิตพิสัย

1. การรายงานตนเอง (Self – report) : การให้ผู้เรียนได้สะท้อนความคิดหรือความรู้สึกของตนเองออกมา เช่น การทำให้ทามาตราประมาณค่า (rating scale) การตอบคำถามปลายเปิดหรือปลายปิด เป็นต้น

2. การสังเกตพฤติกรรม (observation) : ครูหรือเพื่อนเป็นผู้สังเกตพฤติกรรมของผู้เรียนอย่างมีจุดมุ่งหมาย โดยใช้แบบตรวจรายการ (checklist) หรือแบบมาตราประมาณค่า (rating scale)

3. การสังเกตร่องรอยของพฤติกรรม (obtrusive) : การตรวจสอบหลักฐานที่ใช้อ้างอิงถึงความถี่ในการปรากฏพฤติกรรม เช่น การรักการอ่าน อาจดูได้จากฐานข้อมูลห้องสมุดเกี่ยวกับบันทึกการยืมคืนหนังสือของนักเรียน หรือปริมาณแหล่งข้อมูลที่ใช้อ้างอิงในการทารายงาน เป็นต้น

4. การสัมภาษณ์ (interview) : ครูสัมภาษณ์นักเรียนเกี่ยวกับทัศนคติและความรู้สึก อาจกาหนดคำถามไว้ล่วงหน้าหรือไม่ก็ได้ การใช้วิธีนี้จำเป็นที่ครูจะต้องมีประสบการณ์สูงและเป็นทีไว้วางใจของผู้เรียนว่าจะตอบคำถามอย่างจริงใจ

5. เทคนิคการสะท้อนภาพ (projective technique) : การให้ผู้เรียนได้สะท้อนความคิดหรือความรู้สึกจากสถานการณ์ที่เป็นสิ่งเร้า เช่น การเติมประโยคหรือเรื่องราวให้สมบูรณ์ การบรรยายจากภาพ การโยงความรู้สึกกับคำ ซึ่งข้อมูลที่ได้จะต้องนำมาเทียบกับเกณฑ์แปลผลที่ได้มีผู้กำหนดไว้แล้ว

3. การวัดและประเมินพฤติกรรมการเรียนรู้ด้านทักษะพิสัย ทักษะพิสัย คือ พฤติกรรมการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับการเคลื่อนไหวกล้ามเนื้อหรืออวัยวะส่วนต่าง ๆ ของร่างกายที่ทำงานประสานกับพฤติกรรมด้านสติปัญญาและอารมณ์ความรู้สึก ซึ่งหากได้รับการปฏิบัติซ้ำ ๆ ก็จะก่อให้เกิดความชำนาญหรือที่เรียกว่าเกิด “ทักษะ” ดังนั้นลักษณะของทักษะจึงประกอบด้วย

- 1) ต้องมีการปฏิบัติงานเพื่อแสดงกระบวนการ
- 2) การปฏิบัติงานต้องอาศัยกระบวนการของอวัยวะต่าง ๆ ที่สัมพันธ์กัน
- 3) มีการปฏิบัติซ้ำบ่อยครั้ง และ
- 4) สามารถปฏิบัติได้อย่างรวดเร็วและถูกต้อง

ตาราง ตัวอย่างทักษะหลักและทักษะย่อย ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

ทักษะหลัก	ทักษะย่อย
1. ทักษะการอ่าน	1.1 ทักษะการอ่านออกเสียงและการอ่านทวนองเสนาะ 1.2 ทักษะการอ่านจับใจความ 1.3 ทักษะการอ่านวิเคราะห์ 1.4 ทักษะการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ ฯลฯ
2. ทักษะการเขียน	2.1 ทักษะการคัดลายมือตัวบรรจง 2.2 ทักษะการเขียนสะกดคำ 2.3 ทักษะการเขียนความเรียงหรือย่อหน้า 2.4 ทักษะการเขียนเรียงความ 2.5 ทักษะการเขียนย่อความ 2.6 ทักษะการเขียนจดหมายธุรกิจและจดหมายส่วนตัว ฯลฯ
3. ทักษะการฟังและการดู	3.1 ทักษะการฟังและการดูเพื่อจับใจความ 3.2 ทักษะการประเมินเรื่องที่ฟังและดู 3.3 ทักษะการฟังและการดูอย่างมีวิจารณญาณ ฯลฯ
4. ทักษะการพูด	4.1 ทักษะการพูดแสดงความคิดเห็นพูดวิจารณ์หรือวิพากษ์ 4.2 ทักษะการพูดรายงาน 4.3 ทักษะการพูดโน้มน้าวใจ

วิธีการประเมินพฤติกรรมการเรียนรู้ด้านทักษะพิสัยส่วนใหญ่จะใช้การประเมินตามสภาพจริง ซึ่งคล้ายคลึงกับการวัดพฤติกรรมการเรียนรู้ด้านจิตพิสัย ในกรณีของทักษะทางภาษา เช่น ทักษะการ

อ่าน ทักษะการฟัง นั้น เกี่ยวข้องกับกระบวนการคิดในลักษณะ “การรับสาร” ซึ่งเป็นพฤติกรรมที่เกิดขึ้นภายในบุคคล ดังนั้นการวัดระดับทักษะการรับสาร ก็จำเป็นต้องวัดความสามารถในการปฏิบัติจากการหาแบบวัดความสามารถ ส่วนทักษะอื่น ๆ เช่น การอ่านออกเสียง การอ่านทานอง เสนาะ การพูด เหล่านี้เป็นทักษะ “การส่งสาร” ที่บุคคลแสดงพฤติกรรมให้ปรากฏออกมา การประเมินจึงใช้วิธีให้ปฏิบัติกิจกรรม การสังเกตพฤติกรรม (observation) การสังเกตร่องรอยของพฤติกรรม (obtrusive) หรือการตรวจประเมินผลงาน

ลักษณะข้อทดสอบที่ใช้ในการวัดและประเมินทักษะภาษา

การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ภาษาไทยให้ครอบคลุมทั้งความรู้ด้านเนื้อหา และทักษะทางภาษา ต้องเลือกใช้ข้อทดสอบให้สอดคล้องกับผลการเรียนรู้ของแต่ละทักษะ และสอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้ในหลักสูตร ข้อทดสอบมีหลายชนิดดังนี้

1. ข้อทดสอบแบบถูก-ผิดเป็นข้อทดสอบที่มีประโยชน์น้อยที่สุดในการประเมินทักษะภาษา ผู้เรียนมีโอกาสเดาได้ถูกต้องถึงร้อยละ 50
2. ข้อทดสอบแบบจับคู่ใช้เพื่อวัดความจำ วัดความสัมพันธ์ของเนื้อหาที่มีลักษณะเดียวกัน
3. ข้อทดสอบแบบเลือกตอบเป็นข้อสอบปรนัยที่มีประโยชน์มากที่สุด สามารถวัดความรู้ได้อย่างครอบคลุม รวดเร็วและมีประสิทธิภาพ แต่ไม่สามารถวัดความสามารถในเชิงปฏิบัติ หรือทักษะได้
4. ข้อทดสอบแบบเติมความ
เป็นลักษณะข้อทดสอบที่ต้องการคำตอบจากผู้สอบโดยให้ผู้สอบเขียนคำ วลี สัญลักษณ์ สามารถวัดทักษะการคิดและการแก้ปัญหาได้โดยตรง
5. ข้อทดสอบแบบตอบสั้น ๆ
ข้อทดสอบแบบนี้ คาดหวังให้ผู้เรียนได้นำข้อมูล สารสำคัญมาเขียนตอบสั้น ๆ ข้อควรระวังคือ คำถามต้องชัดเจน ไม่ก่อให้เกิดคำตอบหลายอย่าง
6. ข้อทดสอบแบบเรียงความ
ข้อสอบลักษณะนี้เหมาะสำหรับการประเมินผลการเรียนรู้ในระดับที่สูงกว่าความรู้ความจำ สามารถวัดการคิดสร้างสรรค์

การประเมินตามสภาพจริง

การวัดและประเมินผลผู้เรียนตามสภาพจริง

การวัดและประเมินผลเป็นส่วนสำคัญของการจัดการเรียนการสอน ดังนั้น เมื่อการจัดการเรียนการสอนตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มุ่งให้ผู้เรียนแต่ละคนได้พัฒนาเต็มศักยภาพ การวัดและประเมินผลจึงต้องปรับเปลี่ยนไป ให้มีลักษณะเป็นการประเมินผลที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และประเมินผลตามสภาพจริงด้วย การประเมินผลตามสภาพจริง เป็นการประเมินผลผู้เรียนรอบด้านตามสภาพจริงของผู้เรียน มีลักษณะสำคัญดังนี้

1. เน้นการประเมินที่ดำเนินการไปพร้อม ๆ กับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ซึ่งสามารถทำได้ตลอดเวลา ทุกสภาพการณ์
2. เน้นการประเมินที่ยึดพฤติกรรมการแสดงออกของผู้เรียนจริง ๆ
3. เน้นการพัฒนาจุดเด่นของผู้เรียน

การประเมินตามสภาพจริงให้ความสำคัญต่อการแสดงออกที่แท้จริงของนักเรียนขณะทำกิจกรรม งาน หรือกิจกรรมที่กำหนดให้นักเรียนทำ จะมีแนวทางไปสู่ความสำเร็จของงาน และมีวิธีการหาคำตอบได้หลายแนวทาง คำตอบที่ได้อาจมีใช้แนวทางที่กำหนดไว้เสมอไป จึงทำให้การตรวจให้คะแนนไม่ชัดเจนเหมือนการใช้ข้อสอบแบบเลือกตอบ ดังนั้น การประเมินจากสภาพจริงจึงต้องมีการกำหนดแนวทางการให้คะแนนอย่างชัดเจน แนวทางการประเมินนั้น จะต้องมีความรัดตัวว่านักเรียนทำอะไรได้สำเร็จ และความสำเร็จอยู่ในระดับใด ซึ่งเรียกว่า รูบริก (Rubric) การกำหนดเกณฑ์การประเมิน (Scoring Rubrics) ครูและนักเรียนควรที่จะกำหนดเกณฑ์การประเมินร่วมกัน ซึ่งควรจะทำหน้าที่เสร็จก่อนที่นักเรียนจะได้ลงมือปฏิบัติงาน เพราะเกณฑ์การประเมินสามารถใช้เป็นเครื่องมือในการสอน เปรียบเสมือนเป้าหมายในการเรียนที่นักเรียนจะต้องรับทราบว่าครูต้องการอะไร และนักเรียนจะต้องทำอะไรเพื่อจะได้คะแนนนั้นมา การกำหนดเกณฑ์การประเมินจะช่วยให้สิ่งที่คาดหวังและมาตรฐานของงานชัดเจนขึ้น

ลักษณะสำคัญของการวัดและการประเมินผลจากสภาพจริง

ลักษณะสำคัญของการวัดและการประเมินผลจากสภาพจริงมีดังนี้

1. การวัดและการประเมินผลจากสภาพจริงมีลักษณะสำคัญคือ ใช้วิธีการประเมินกระบวนการคิดที่ซับซ้อนความสามารถในการปฏิบัติงาน ศักยภาพของผู้เรียนในด้านของผู้ผลิตและกระบวนการที่ได้ผลผลิตมากกว่าที่จะประเมินว่าผู้เรียนสามารถจดจำความรู้อะไรได้บ้าง
2. เป็นการประเมินความสามารถของผู้เรียน เพื่อวินิจฉัยผู้เรียนในส่วนที่ควรส่งเสริมและส่วนที่ควรแก้ไขปรับปรุง เพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาอย่างเต็มศักยภาพตามความสามารถ ความสนใจและความต้องการของแต่ละบุคคล
3. เป็นการประเมินที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมประเมินผลงานของทั้งตนเองและของเพื่อนร่วมห้อง เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักตัวเอง เชื่อมั่นตนเอง สามารถพัฒนาข้อมูลได้
4. ข้อมูลที่ประเมินได้จะต้องสะท้อนให้เห็นถึงกระบวนการเรียนการสอนและการวางแผนการสอนของผู้สอนว่าสามารถตอบสนองของความสามารถ ความสนใจ และความต้องการของผู้เรียนแต่ละบุคคลได้หรือไม่
5. ประเมินความสามารถของผู้เรียนในการถ่ายโอนการเรียนรู้ไปสู่ชีวิตจริงได้
6. ประเมินด้านต่าง ๆ ด้วยวิธีที่หลากหลายในสถานการณ์ต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง

ขั้นตอนการประเมินตามสภาพจริง

การประเมินตามสภาพจริงมีการดำเนินงานตามขั้นตอนต่อไปนี้

1. กำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมายในการประเมิน ต้องสอดคล้องกับสาระ มาตรฐาน จุดประสงค์การเรียนรู้และสะท้อนการพัฒนาด้วย
2. กำหนดขอบเขตในการประเมิน ต้องพิจารณาเป้าหมายที่ต้องการให้เกิดกับผู้เรียน เช่น ความรู้ ทักษะและกระบวนการ ความรู้สึก คุณลักษณะ เป็นต้น
3. กำหนดผู้ประเมิน โดยพิจารณาผู้ประเมินว่าจะมีใครบ้าง เช่น นักเรียนประเมินตนเอง เพื่อนนักเรียน ครูผู้สอน ผู้ปกครองหรือผู้ที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น

4. เลือกใช้เทคนิคและเครื่องมือในการประเมิน ควรมีความหลากหลายและเหมาะสมกับวัตถุประสงค์ วิธีการประเมิน เช่น การทดสอบ การสังเกต การสัมภาษณ์ การบันทึกพฤติกรรม แบบสำรวจความคิดเห็น บันทึกจากผู้ที่เกี่ยวข้อง แฟ้มสะสมงาน ฯลฯ

5. กำหนดเวลาและสถานที่ที่จะประเมิน เช่น ประเมินระหว่างนักเรียนทำกิจกรรม ระหว่างทำงานกลุ่ม / โครงการ วันใดวันหนึ่งของสัปดาห์ เวลาว่าง / พักกลางวัน ฯลฯ

6. วิเคราะห์ผลและวิธีการจัดการข้อมูลการประเมิน เป็นการนำข้อมูลจากการประเมินมาวิเคราะห์ โดยระบุสิ่งที่วิเคราะห์ เช่น กระบวนการทำงาน เอกสารจากแฟ้มสะสมงาน ฯลฯ รวมทั้งระบุวิธีการบันทึกข้อมูลและวิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

7. กำหนดเกณฑ์ในการประเมิน เป็นการกำหนดรายละเอียดในการให้คะแนนผลงานว่าผู้เรียนทำอะไร ได้สำเร็จหรือว่ามีระดับความสำเร็จในระดับใด คือ มีผลงานเป็นอย่างไร การให้คะแนนอาจจะให้ในภาพรวมหรือแยกเป็นรายให้สอดคล้องกับงานและจุดประสงค์การเรียนรู้

เทคนิค / วิธีการที่ใช้ในการประเมินตามสภาพจริง

การประเมินตามสภาพจริงเป็นการกระทำ การแสดงออกหลาย ๆ ด้าน ของนักเรียนตามสภาพความเป็นจริงทั้งในและนอกห้องเรียน มีวิธีการประเมินโดยสังเขปดังนี้

1. การสังเกต เป็นวิธีการที่ตีความวิธีหนึ่งในการเก็บข้อมูลพฤติกรรมด้านการใช้ความคิด การปฏิบัติงาน และโดยเฉพาะด้านอารมณ์ ความรู้สึก และลักษณะนิสัยสามารถทำได้ทุกเวลา ทุกสถานที่ ทั้งในห้องเรียน นอกห้องเรียน หรือในสถานการณ์อื่นนอกโรงเรียน

2. การสัมภาษณ์ เป็นอีกวิธีหนึ่งที่ใช้เก็บข้อมูลพฤติกรรมด้านต่างได้ดี เช่น ความคิด (สติปัญญา) ความรู้สึก กระบวนการขั้นตอนในการทำงาน วิธีแก้ปัญหา ฯลฯ อาจใช้ประกอบการสังเกตเพื่อให้ได้ข้อมูลที่มั่นใจมากยิ่งขึ้น

3. การตรวจงาน เป็นการวัดและประเมินผลที่เน้นการนำผลการประเมินไปใช้ทันทีใน 2 ลักษณะ คือ เพื่อช่วยเหลือนักเรียนและเพื่อปรับปรุงการสอนของครู จึงเป็นการประเมินที่ควรดำเนินการตลอดเวลา เช่น การตรวจแบบฝึกหัด ผลงานภาคปฏิบัติ โครงการ/โครงการต่าง ๆ เป็นต้น

4. การรายงานตนเอง เป็นการให้นักเรียนเขียนบรรยายหรือตอบคำถามสั้น ๆ หรือ ตอบแบบสอบถามที่ครูสร้างขึ้น เพื่อสะท้อนถึงการเรียนรู้ของนักเรียนทั้งความรู้ ความเข้าใจ วิธีคิด วิธีทำงาน ความพอใจในผลงาน ความต้องการพัฒนาตนเองให้ดียิ่งขึ้น

5. การใช้บันทึกจากผู้ที่เกี่ยวข้อง เป็นการรวบรวมข้อมูลความคิดเห็นที่เกี่ยวข้องกับตัวนักเรียนผลงานนักเรียน โดยเฉพาะความก้าวหน้าในการเรียนรู้ของนักเรียนจากแหล่งต่าง ๆ เช่น จากเพื่อนครู โดยประชุมแลกเปลี่ยนข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับการเรียนรู้ของนักเรียน (ประเมินเดือนละครั้ง)

6. การใช้ข้อสอบแบบเน้นการปฏิบัติจริง ในกรณีที่ครูต้องการใช้แบบทดสอบขอเสนอแนะให้ใช้แบบทดสอบภาคปฏิบัติที่เน้นการปฏิบัติจริง ซึ่งมีลักษณะดังต่อไปนี้

- แบบทดสอบต้องครอบคลุมทั้งความสามารถและเนื้อหาตามหลักสูตร
- ควรมีคำตอบถูกได้หลายคำตอบ และมีวิธีการหาคำตอบได้หลายวิธี
- มีเกณฑ์การให้คะแนนตามความสมบูรณ์ของคำตอบอย่างชัดเจน

การประเมินโดยใช้แฟ้มสะสมงาน แฟ้มสะสมงานหมายถึง สิ่งที่ใช้สะสมงานของนักเรียนอย่างมีจุดประสงค์ อาจเป็นแฟ้ม กล่อง แผ่นดิสก์ อัลบั้ม ฯลฯ ที่แสดงให้เห็นถึงความพยายาม

ความก้าวหน้า และผลสัมฤทธิ์ในเรื่องนั้น ๆ หรือหลาย ๆ เรื่อง การประเมินนั้นนักเรียนมีส่วนร่วมในการเลือกเนื้อหา เกณฑ์การเลือก เกณฑ์การตัดสิน ความสามารถ / คุณสมบัติ หลักฐานการสะท้อนตนเอง

เกณฑ์การประเมินผลการเรียนรู้ภาษาไทย

เกณฑ์การประเมิน (Rubric)

เกณฑ์การประเมินหรือแนวทางการให้คะแนนผลงาน ถือเป็นเครื่องมือสำคัญของการประเมินทางเลือกใหม่ ทั้งการประเมินการปฏิบัติ และการประเมินตามสภาพจริง และเมื่อพิจารณาตามแนวทางการประเมินของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เกณฑ์การประเมินจะเป็นแนวทางของครูผู้สอนในการให้คะแนน โดยเกณฑ์การประเมินที่ครูพัฒนาขึ้นจะสัมพันธ์เชื่อมโยงกับตัวชี้วัดภายใต้มาตรฐานการเรียนรู้ที่ได้กำหนดไว้ในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ผลของการให้คะแนนตามเกณฑ์การประเมินที่ครูพัฒนาขึ้นจึงเป็นเครื่องยืนยันคุณภาพของผู้เรียนตามมาตรฐาน และนอกจากเกณฑ์การประเมินจะเป็นเครื่องมือในการประเมินแล้ว ยังสามารถใช้เป็นเครื่องมือในการสอนอีกด้วย เพราะเกณฑ์การประเมินเปรียบเสมือนเป้าหมายในการเรียนที่นักเรียนจะต้องเรียนรู้ และทำให้ครู ผู้ปกครอง และบุคคลที่เกี่ยวข้อง รู้ว่านักเรียนทำอะไรได้บ้างและรู้อะไรบ้าง

จุดประสงค์ของการสร้างเกณฑ์การประเมิน

การสร้างรูบริคอาจทำขึ้นเพื่อจุดประสงค์ดังนี้

1. เพื่อประเมินกระบวนการ (Process) เช่น ประเมินการเรียนรู้เป็นทีม กลยุทธ์การสัมภาษณ์ เป็นต้น
2. เพื่อประเมินผลผลิต (Product) เช่น ประเมินแฟ้มสะสมผลงาน รายงานการวิจัย นิทรรศการ ผลงานศิลปะ เป็นต้น
3. เพื่อประเมินการปฏิบัติ (Performance) เช่น ประเมินการนำเสนอปากเปล่า การอภิปราย การสาธิต เป็นต้น

องค์ประกอบของเกณฑ์ประเมิน

ในการกำหนดเกณฑ์การประเมิน ต้องประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ คือ

1. เกณฑ์หรือประเด็นที่จะประเมิน (Criteria) เป็นการพิจารณาว่าภาระงานหรือชิ้นงานนั้น ๆ ประกอบด้วยคุณภาพที่ด้าน อะไรบ้าง
2. ระดับความสามารถหรือระดับคุณภาพ (Performance Level) เป็นการกำหนดจำนวนระดับของเกณฑ์ ส่วนมากจะประกอบด้วย 3-6 ระดับ
3. การบรรยายคุณภาพของแต่ละระดับความสามารถ (Quality Description) เป็นการเขียนคำอธิบายความสามารถให้เห็นถึงความแตกต่างอย่างชัดเจนในแต่ละระดับ ซึ่งจะช่วยให้ง่ายต่อการตรวจให้คะแนน

รูปแบบของเกณฑ์การประเมิน สามารถจำแนกได้ 2 ประเภท คือ

1. เกณฑ์การประเมินในภาพรวม (Holistic Rubric) (กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, 2545) คือแนวทางการให้คะแนน โดยพิจารณาจากภาพรวมของชิ้นงาน โดยจะมีคำอธิบายลักษณะ

ของงานในแต่ละระดับไว้อย่างชัดเจน เกณฑ์การประเมินในภาพรวมนี้เหมาะที่จะใช้ในการประเมินทักษะการเขียน เพราะสามารถที่จะตรวจสอบความต่อเนื่อง ความคิดสร้างสรรค์ และความสละสลวยของภาษาที่เขียนได้ แนวการให้คะแนนแบบองค์รวมค่อนข้างง่ายในการสร้างและการใช้ และมีประโยชน์ในการใช้ประเมินการปฏิบัติงานที่มีกระบวนการซับซ้อนมาก ๆ เกินกว่าจะแยกแยะเป็นด้านต่าง ๆ ได้ อย่างไรก็ตาม สิ่งที่ต้องระมัดระวังและควรให้พิจารณาอย่างรอบคอบในการสร้างเกณฑ์การประเมินในภาพรวมคือ การกำหนดเกณฑ์หรือคำอธิบายคุณภาพงานที่ต้องการอย่างชัดเจน และสามารถแสดงถึงมาตรฐานได้ เพราะการกำหนดเกณฑ์ที่หละหลวมอาจทำให้ถูกโจมตีเรื่องความเที่ยงตรงและการเอนเอียงในการประเมินได้ ข้อจำกัดอีกประการหนึ่งคือ เกณฑ์การประเมินแบบในภาพรวมนี้ให้ข้อมูลกว้าง ๆ อาจจะยากสำหรับนักเรียนที่จะทราบจุดบกพร่องที่ต้องแก้ไขปรับปรุง

2. เกณฑ์การประเมินแบบแยกส่วน (Analytic Rubric) คือ แนวทางการให้คะแนนโดยพิจารณาจากแต่ละส่วนของงาน ซึ่งแต่ละส่วนจะต้องกำหนดแนวทางการให้คะแนนโดยมีคานียามหรือคำอธิบายลักษณะของงานในส่วนนั้น ๆ ในแต่ละระดับไว้อย่างชัดเจน และกำหนดน้ำหนักคะแนนของแต่ละส่วนแยกจากกัน น้ำหนักคะแนนแต่ละส่วนอาจแตกต่างกันตามความสำคัญที่ต้องการเน้นในบางกรณีนอกจากให้คะแนนตามเกณฑ์แต่ละด้านแล้ว อาจมีการกำหนดน้ำหนักคะแนนสำหรับคุณภาพรวมของงานไว้ด้วยก็ได้ เกณฑ์การประเมินแบบแยกส่วนเป็นเครื่องมือที่มีประโยชน์ในการประเมินสิ่งที่คาดหวังจากงานเป็นด้าน ๆ และทำให้รู้ว่าต้องแก้ไขปรับปรุงจุดใด

วิธีการเขียนเกณฑ์การประเมิน

วิธีการเขียนเกณฑ์การประเมิน สามารถเขียนเกณฑ์การประเมินโดยการพิจารณา ดังนี้

1. เนื้อหา หน่วยการเรียนรู้ นั้น ๆ ตรงกับมาตรฐานการเรียนรู้ข้อใด
2. ประเด็นที่นำมาประเมินสามารถบ่งบอกได้ว่าเป็นคุณภาพของนักเรียนตามมาตรฐานการเรียนรู้ข้อใด
3. จัดทำกรอบการประเมินที่ครอบคลุมประเด็นที่จะนำมาประเมิน
4. กำหนดจำนวนระดับของเกณฑ์
5. พิจารณาเกณฑ์ผ่านและไม่ผ่านพร้อมคำอธิบายและ/หรือตัวอย่างงาน (คำตอบ)
6. เขียนคำอธิบายการแสดงออกถึงระดับความสามารถที่สูงกว่าเกณฑ์ หรือต่ำกว่าเกณฑ์ตามลำดับ
7. ตรวจสอบความชัดเจนของเกณฑ์การประเมิน โดยคณะผู้เชี่ยวชาญ หรือผู้มีส่วนร่วม เช่น นักเรียน (ถ้านักเรียนเข้าใจ อาจช่วยครูสร้าง Rubric ได้)
8. ทดลองใช้เกณฑ์ตรวจผลงาน
9. หาคุณภาพของเกณฑ์
 - ง่าย
 - ใช้ทฤษฎีการวัดขั้นสูง
10. ปรับปรุงเกณฑ์ที่ไม่ได้มาตรฐาน

เกณฑ์การตัดสินคุณภาพ

หลังจากที่ได้ตรวจให้คะแนนแล้ว (ถือว่าเป็นการวัด) ครูควรกำหนดการตัดสินขั้นสุดท้ายในรูปของระดับคุณภาพ (ถือว่าเป็นการประเมิน) เช่น ดี พอใช้ หรือ ควรปรับปรุง โดยสามารถกำหนดการตัดสินขั้นสุดท้ายของคุณภาพได้ตามสูตรดังนี้

$$\text{เกณฑ์การตัดสินคุณภาพ} = \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนระดับคุณภาพ}}$$

สรุป

การวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้เป็นขั้นตอนสำคัญที่ผู้สอนใช้เพื่อวินิจฉัย จุดเด่น จุดด้อยของผู้เรียน เพื่อตัดสินผลการเรียน เพื่อให้ออกมุลย้อนกลับ เพื่อให้ออกมุลเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และเพื่อเตรียมแผนการจัดการเรียนรู้ให้เหมาะสม การวัดผลและประเมินผลถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ดังนั้นจึงต้องกระทำควบคู่กันไป ทั้งก่อนจัดกิจกรรม ระหว่างจัดกิจกรรม และหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยเลือกใช้วิธีการวัดผลและประเมินผลให้สอดคล้องสัมพันธ์กับจุดประสงค์การเรียนรู้และกระบวนการเรียนรู้ที่กำหนด

หลังจากศึกษาเนื้อหาสาระเรื่องที่ 5 แล้ว โปรดปฏิบัติใบงานที่ 5

ใบงานที่ 1

ชื่อหลักสูตร TEPE-2111กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยสำหรับผู้สอนระดับมัธยมศึกษา

ตอนที่ 1 หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

คำชี้แจง ให้ผู้เข้าอบรมตอบคำถามต่อไปนี้

ผู้เข้ารับการอบรม จัดทำโครงสร้างรายวิชา ในรายวิชาที่ท่านรับผิดชอบสอน 1 รายวิชา

โครงสร้างรายวิชา

ระดับมัธยมศึกษา ชั้น.....เวลา.....จำนวน.....หน่วยกิต

ลำดับที่	ชื่อหน่วยการเรียนรู้	มาตรฐานการเรียนรู้ / ตัวชี้วัด	สาระสำคัญ	เวลา (ชั่วโมง)	น้ำหนัก คะแนน
1					
2					
3					
4					
5					
6					
7					
8					

ใบงานที่ 2

ชื่อหลักสูตร TEPE-2111กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยสำหรับผู้สอนระดับมัธยมศึกษา

ตอนที่ 2 การออกแบบหน่วยการเรียนรู้

คำชี้แจง ให้ผู้เข้าอบรมตอบคำถามต่อไปนี้

ผู้เข้ารับการอบรม ออกแบบหน่วยการเรียนรู้บูรณาการโดยใช้วรรณคดีเป็นฐานในรายวิชาที่
รับผิดชอบสอน จำนวน 1 หน่วยการเรียนรู้

แบบบันทึกหน่วยการเรียนรู้

หน่วยการเรียนรู้เรื่อง

.....

รหัส-ชื่อรายวิชา.....กลุ่มสาระการเรียนรู้.....

ชั้น.....ภาคเรียนที่.....เวลา.....ชั่วโมง

ผู้สอน.....โรงเรียน.....

มาตรฐานการเรียนรู้ / ตัวชี้วัด

มาตรฐานการเรียนรู้

.....

.....

ตัวชี้วัด

1.....

2.....

มาตรฐานการเรียนรู้

.....

.....

ตัวชี้วัด

1.....

2.....

ทักษะ/กระบวนการ

.....

.....

คุณลักษณะ

.....

.....

ชิ้นงานหรือภาระงาน

.....
.....

การประเมินผล

ประเด็นการประเมิน	ระดับคุณภาพ			

กิจกรรมการเรียนรู้

.....
.....
.....
.....

สื่อการเรียนรู้/แหล่งเรียนรู้

.....
.....
.....
.....

ใบงานที่ 3

ชื่อหลักสูตร TEPE-2111กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยสำหรับผู้สอนระดับมัธยมศึกษา

ตอนที่ 3 การจัดการเรียนรู้ภาษาไทย

คำชี้แจง ให้ผู้เข้าอบรมตอบคำถามต่อไปนี้

ผู้เข้ารับการอบรม ออกแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สู่การเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ 1 แผน โดยให้สามารถสะท้อนถึงมาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัดที่กำหนดไว้ในหน่วยการเรียนรู้ อัจฉินำเทคนิควิธีการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับการพัฒนาผู้เรียน ธรรมชาติวิชา ซึ่งสามารถนำไปสู่การกำหนดชิ้นงานและภาระงาน

ใบงานที่ 4

ชื่อหลักสูตร TEPE-2111กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยสำหรับผู้สอนระดับมัธยมศึกษา

ตอนที่ 4 การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ภาษาไทย

คำชี้แจง ให้ผู้เข้าอบรมตอบคำถามต่อไปนี้

ผู้เข้ารับการอบรม กำหนดเกณฑ์การตัดสินคุณภาพ จากผลงานการเขียนเรียงความ ตามเกณฑ์ประเมินแบบแยกส่วน (ตัวอย่างในใบความรู้ที่ 3) เพื่อแสดงเกณฑ์การประเมินตามสภาพจริง

เกณฑ์การประเมิน

ระดับคะแนน

.....
.....
.....
.....
.....

ระดับคุณภาพ

ระดับ 4 ดีมาก
ระดับ 3 ดี
ระดับ 2 พอใช้
ระดับ 1 ปรับปรุง
ระดับ 0 ไม่มีผลงาน